8. అల్ అన్‌ఫాల్ (యుద్ధసొత్తు) సూరా

పరిచయం

ఇది మదీనాలో అవతరించిన సూరా. ఇందులో 75 ఆయతులు ఉన్నాయి. ఈ సూరాలో ముఖ్యంగా బద్ర్ యుద్ధాన్ని ప్రస్తావించడం జరిగింది. క్రీ.శ. 624లో అంటే హిజ్రీ శకం 2లో బద్ర్ యుద్ధం జరిగింది. అప్పుడప్పుడే రూపురేఖలు దిద్దుకుంటున్న మదీనాలోని ముస్లిం సమాజానికి ఈ యుద్ధం ఒక కీలకమైన మలుపు అయ్యింది. పూర్తిగా అల్లాహ్‌పై ఆధారపడటాన్ని ఈ సూరా ప్రముఖంగా ప్రస్తావించింది. విజయానికి కావలసినవి సహనం, దైవభక్తి, దైవభీతి మాత్రమే అని నొక్కి చెప్పింది. యుద్ధసమయంలో, యుద్ధరంగంలో పాటించవలసిన యుద్ధ నియమాలను ఈ సూరాలో చెప్పడం జరిగింది. యుద్ధ నియమాలు, యుద్ధఖైదీలతో వ్యవహరించవలసిన తీరు, యుద్ధసొత్తు, యుద్ధవిరమణ, శాంతి ఒప్పందాలకు సంబంధించిన నియమ నిబంధనలను ఈ సూరా తెలియజేసింది. ఈ సూరాలో యుద్ధ ప్రణాళికలు, సైనికుల సంఖ్య గురించిన ప్రస్తావనతో పాటు, యుద్ధ సామాగ్రికి సంబంధించిన బలహీనతల విషయంలో తగిన శ్రద్ధ చూపాలని బోధించింది. ముస్లిం సైనికులను ఉద్దేశిస్తూ ధైర్యంగా, మడమతిప్పని దృఢచిత్తంతో శత్రువులను ఎదుర్కోవాలని ప్రోత్సహించింది. అల్లాహ్ ఆదేశాలను, ప్రవక్త ముహమ్మద్ (సఅసం) ఆదేశాలను అమలు చేయాలని, ధైర్యసాహసాలతో స్థిరంగా యుద్ధం చేయాలనీ, యుద్ధరంగం నుంచి వెన్నుచూపి పారిపోరాదనీ, సైనిక రహస్యాలను శత్రువుకు చెప్పరాదనీ, అభిప్రాయభేదాలను పరిష్కరించుకోవాలనీ, యుద్ధసొత్తుపై దృష్టి పెట్టరాదనీ, యుద్ధానికి ముఖ్య లక్ష్యం ప్రాపంచిక సంపద కారాదని ఉద్బోధించింది.

యుద్ధ సమయంలోను, యుద్ధ విరమణ, శాంతి సంప్రదింపుల సమయాల్లో కూడా శత్రువుతో చర్చలు సాధ్యమే అని ఈ సూరా చెప్పింది.

ఇస్లామ్ సందేశాన్ని ఈ సూరా ప్రస్తావిస్తూ, ఇహపరలోకాల్లో సంతోష సాఫల్యాలను సాధించే సందేశంగా నొక్కి చెప్పింది. వర్ణం, జాతి, హోదాలు ఏవయినాగాని ముస్లిములందరూ ఒక్కటే అని ఈ సూరా ఉద్బోధిస్తుంది. ధార్మిక విశ్వాసం, దైవభీతి, దేవుని ఏకత్వం పునాదులపై ఏకమైన ఒకే జాతిగా ముస్లిములను అభివర్ణించింది.

8. అల్ అన్‌ఫాల్ సూరా

سُورَةُ الأَنفَال

అవతరణ : మదీనా ఆయతులు : 75

అపార కరుణామయుడు, పరమ కృపాశీలుడైన అల్లాహ్ పేరుతో

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

1 వారు నిన్ను యుద్ధప్రాప్తి (అన్‌ఫాల్) గురించి అడుగుతున్నారు.[1] (ఓ ప్రవక్తా!) వారికి చెప్పు : "ఈ యుద్ధప్రాప్తి (అన్‌ఫాల్) అల్లాహ్‌కు, ప్రవక్తకు చెందినవి.[2] కాబట్టి మీరు అల్లాహ్‌కు భయపడండి. మీ పరస్పర సంబంధాలను చక్కదిద్దుకోండి. మీరు విశ్వసించినవారే అయితే అల్లాహ్‌కూ, ఆయన ప్రవక్తకూ విధేయత చూపండి."[3]

يَسۡـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلۡأَنفَالِۖ قُلِ ٱلۡأَنفَالُ لِلَّهِ وَٱلرَّسُولِۖ فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَأَصۡلِحُواْ ذَاتَ بَيۡنِكُمۡۖ وَأَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥٓ إِن كُنتُم مُّؤۡمِنِينَ ١

1. **'అన్‌ఫాల్'** అనేది 'నఫిల్' అనే పదానికి బహువచనం. 'నఫిల్' అంటే 'అదనం' అని అసలు అర్థం. ధర్మసంస్థాపనార్థం సత్య తిరస్కారులతో యుద్ధానికి తలపడినప్పుడు ప్రాప్తించే సొమ్ములను 'అన్‌ఫాల్' అంటారు. ఈ సొమ్ములను మాలె గనీమత్ (విజయధనం, యుద్ధప్రాప్తి) గా కూడా వ్యవహరిస్తారు. దీన్ని 'నఫిల్' అనడానికి మరో కారణమేమంటే గతించిన సమాజాలపై ఈ సొమ్ము నిషిద్ధం అయి ఉండేది. కాగా; ముహమ్మద్ (సఅసం) అనుచర సమాజం కోసం ఇది ధర్మసమ్మతం గావించబడింది. లేదా ధర్మయుద్ధం (జిహాద్) చేసినందుకు (పరలోకంలో) ఎలాగూ పుణ్యఫలం లభిస్తుంది. అయితే అదనంగా కొంత ప్రతిఫలం ఇహలోకంలోనే వారికి ఇచ్చే ఉద్దేశంతో యుద్ధప్రాప్తిని ముస్లిముల కోసం దేవుడు ఆమోదించాడు.
2. అంటే – యుద్ధప్రాప్తిని ఎప్పుడు, ఎలా పంచాలి? ఎవరికెంత ఇవ్వాలి? అనే విషయాన్ని అల్లాహ్ మరియు ఆయన ప్రవక్త చూసుకుంటారు. దైవాదేశానుసారం దైవప్రవక్త ఈ సొమ్మును పంచిపెడతారు. దాని గురించి మీరు ఆదుర్దా చెందనవసరం లేదు. మీ ఇష్టానుసారం మీరు పంచుకోవటం కూడా తగదు అని దీని భావం.
3. పై ఆయతులో పేర్కొనబడిన ఈ మూడు విషయాలకు కట్టుబడి ఉండనంతవరకూ మీ విశ్వాసం పరిపూర్ణం కాజాలదు. అవేమంటే – 1. దైవానికి భయపడుతూ ఉండాలి. 2. పరస్పర సంబంధాలు సజావుగా ఉండేలా జాగ్రత్తపడాలి. 3. దైవానికి, దైవ ప్రవక్త(స)కు సదా విధేయత కనబరచాలి. ముఖ్యంగా యుద్ధప్రాప్తిని పంపిణీ చేస్తున్నప్పుడు ఎంతో నిగ్రహంతో ఈ మూడు ఆదేశాలను తు.చ. తప్పకుండా

2 నిజమైన విశ్వాసులు ఎటువంటి వారంటే – అల్లాహ్ ప్రస్తావన రాగానే వారి హృదయాలు భయంతో వణుకు తాయి. అల్లాహ్ ఆయతులు వారి ముందు పఠించబడినపుడు, అవి వారి విశ్వాసాన్ని మరింత వృద్ధిచేస్తాయి. వారు తమ ప్రభువునే నమ్ముకుంటారు.[4]

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ۝٢

పాటించవలసి ఉంటుంది. ఎందుకంటే సొమ్ముల పంపకం ఆంతర్యంలో అసూయా ద్వేషాలను రగుల్గొల్పి పరస్పరం కత్తులు దూసుకునే పరిస్థితిని సృష్టించవచ్చు. ఈ రోగాన్ని నయం చేయడానికి పరస్పరం అన్నదమ్ముల్లా మెలగటం, త్యాగ నిరతిని కల్గిఉండటం అవసరం. సొమ్ములు పంచబడుతున్నప్పుడు కక్కుర్తిపడే స్వభావం ఉత్పన్నం కావచ్చు. అందుకే 'తఖ్వా' (దైవభీతి) ఎంతైనా అవసరం. ఇంతచేసినా ఎక్కడయినా, ఏదైనా వెలితి ఏర్పడితే 'దైవం మరియు దైవప్రవక్త (స) యెడల గల విధేయతా భావం' సర్దుకుపోయేలా చేస్తుంది.

4. ఈ ఆయతులలో విశ్వాసుల నాలుగు ముఖ్య లక్షణాలు పేర్కొనబడ్డాయి : 1. వారు కేవలం అల్లాహ్‌కు మాత్రమే విధేయులై ఉండరు. అల్లాహ్‌కు, ఆయన ప్రవక్తకు కూడా విధేయత చూపుతారు. మరోవిధంగా చెప్పాలంటే వారు కేవలం ఖుర్‌ఆన్‌ను అనుసరించరు. ఖుర్‌ఆన్‌తో పాటు హదీసులను కూడా అనుసరిస్తారు. 2. అల్లాహ్ ప్రస్తావన వచ్చినప్పుడు ఒక్కసారిగా ఆయన ప్రతాపం, ఔన్నత్యం వారి మనసుల్లో మెదలుతుంది. దాంతో వారి హృదయాలు భీతితో కంపిస్తాయి. 3. దివ్య ఖుర్‌ఆన్ పారాయణం వల్ల వారి 'విశ్వాసం' (ఈమాన్) మరింత పెరుగుతుంది. (దీన్నిబట్టి బోధపడేదేమిటంటే విశ్వాసంలో తరుగుదల – పెరుగుదల అనేవి జరుగుతుంటాయి. హదీసువేత్తల దృక్పథం కూడా ఇదే). 4. వారు తమ ప్రభువునే నమ్ముకుంటారు. దీన్నే 'తవక్కుల్' అంటారు. బాహ్యంలో చేయవలసిన కట్టుదిట్టమైన ఏర్పాట్లన్నీ చేసి, తరువాత ఆ వ్యవహారాన్ని దైవానికి అప్పగించటమే 'తవక్కుల్'. అంటే మనిషి తన విచక్షణాజ్ఞానాన్ని ఉపయోగించి, ప్రయత్నంలో ఏ లోటూ రానివ్వకుండా జాగ్రత్త పడటంతో పాటు, తన స్వయం కృషిపై మాత్రమే ధీమాను వ్యక్తం చేయకుండా, అల్లాహ్ తలిస్తే ఆ లక్ష్యం సిద్ధిస్తుంది అని దృఢనమ్మకం కలిగి ఉండటమన్నమాట! ఎందుకంటే అల్లాహ్ తలచుకోనంత వరకూ మనిషి లక్ష్యం ఏదీ సిద్ధించదు – అతను తన ప్రయత్నంలో ఎంత పకడ్బందీగా వ్యవహరించినాసరే. అందుకే నిజమైన విశ్వాసులకు తమ కార్యదక్షతపై, కృషిపై ఎంత ధీమా ఉన్నప్పటికీ అనుక్షణం వారు

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ۝٣

3 వారు నమాజును నెలకొల్పుతారు. మేము వారికి ప్రసాదించిన దానిలో నుంచి (మా మార్గంలో) ఖర్చుపెడతారు.

أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا ۚ لَّهُمْ دَرَجَاتٌ عِندَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ۝٤

4 నిజమైన విశ్వాసులంటే వీరే. వీరి కొరకు వీరి ప్రభువు వద్ద ఉన్నత స్థానాలు ఉన్నాయి. మన్నింపు ఉంది. గౌరవప్రద మైన ఆహారం ఉంది.

దైవసహాయాన్ని, దైవసమ్మతిని కోరుకుంటూ ఉంటారు. దేవుని అండదండలు లేకుండా ఏదీ సాధించలేమని దృఢ నమ్మకం కలిగి ఉంటారు. ఈ విషయంలో వారు ఎన్నడూ అలసత్వానికి, పరధ్యానానికీ, ప్రమత్తతకు లోనుకారు. తరువాతి ఆయతులలో వారి మరికొన్ని లక్షణాలు పేర్కొనబడ్డాయి. వాటి ద్వారా వారికి లభించే అంతస్థులు ఏమిటో విశదీకరించబడ్డాయి.

బద్ర్ యుద్ధ పూర్వాపరాలు: బద్ర్ యుద్ధం నేపథ్యంలోనే ఈ ఆయతులు అవతరించాయి. చరిత్రగతిని మార్చిన ఈ చారిత్రక యుద్ధం హిజ్రీ 2వ సంవత్సరంలో జరిగింది. విశ్వాసులకు – అవిశ్వాసులకు మధ్య జరిగిన తొలి సంగ్రామం అది! అదీగాక ఈ యుద్ధం ఎలాంటి సన్నాహాలు, పథకాలు లేకుండా అకస్మాత్తుగా జరిగింది. ఆయుధాలు, సాధనసంపత్తులు బొత్తిగా లేకపోవటం వల్ల కొంతమంది ముస్లిములు ఈ యుద్ధం కోసం మానసికంగా సిద్ధమైలేరు. (అప్పటికింకా ముస్లిం కాని) అవిశ్వాసుల నాయకుడు అబూ సుఫ్యాన్ సారథ్యంలో ఒక వర్తకబిడారు సిరియా నుంచి మక్కా వైపుకు సాగిపోతోంది. మరోవైపు మదీనాలోని ముహాజిర్ ముస్లిముల ఆర్థికపరిస్థితి దయనీయంగా ఉంది. ఎందుకంటే వారు దైవమార్గంలో ఇల్లూ వాకిలినీ, ఆస్తిపాస్తులను, ఉత్పత్తి కారకాలను – అన్నింటినీ మక్కాలో వదలివచ్చేశారు. వాటన్నింటినీ అవిశ్వాసులు కబళించారు. పరిస్థితుల స్వరూపం దృష్ట్యా మక్కా అవిశ్వాసుల మదాన్ని అణచవలసిన ఆవశ్యకత ఎంతైనా ఉంది. అందువల్ల ఈ వర్తక బిడారుపై దాడి చేయాలని మహాప్రవక్త (స) సంకల్పించుకున్నారు. ఈ సంకల్పంతోనే ముస్లింలు మదీనా నుంచి బయలుదేరారు. ఈ సమాచారం అబూ సుఫ్యాన్‌కు అందింది. దాంతో ఆయన తన వర్తకబిడారు పయనించే దిశను మార్చటమేగాక, మక్కాకు కబురంపారు. ఈ వార్త అబూజహల్ ఆవేశాన్ని మరింత పెంచింది. హుటాహుటిన ఒక సైనిక దళాన్ని తీసుకుని తమ వర్తక బిడారు వచ్చే బద్ర్ వైపుకు దూసుకుపోయాడు అబూ జహల్. ఈ కదలికలను సునిశితంగా గమనించిన మహాప్రవక్త (సఅసం) తన సహచరులతో సంప్రతింపులు జరిపారు. దైవ వాగ్దానాన్ని కూడా గుర్తు చేశారు. వర్తక బిడారుగానీ, సైనిక దళంగానీ – ఈ రెంటిలో ఏదో ఒకటి తమ వశం

5 (ఈ అన్‌ఫాల్ వ్యవహారంలో కూడా ఇదివరకు ఉత్పన్నమైన పరిస్థితి వంటిదే ఉత్పన్నమవుతోంది. అప్పుడు) నీ ప్రభువు నిన్ను సత్యంతో నీ గృహం నుంచి బయటకు తీసుకువచ్చాడు.[5] విశ్వసించిన వారిలోని ఒక వర్గం వారికి ఇది ఇష్టం లేదు.[6]

كَمَآ أَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِنۢ بَيْتِكَ بِٱلْحَقِّ وَإِنَّ فَرِيقًا مِّنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ لَكَٰرِهُونَ ۝٥

6 వారు ఈ సత్యం గురించి – అది సత్యమని స్పష్టం అయిన తరువాత కూడా[7] – తాము మృత్యువు వైపుకు తరుమబడుతున్నట్లు, దాన్ని తాము కళ్ళారా చూస్తున్నట్లుగానే (భీతిల్లి) నీతో వాదులాటకు దిగారు.[8]

يُجَٰدِلُونَكَ فِى ٱلْحَقِّ بَعْدَمَا تَبَيَّنَ كَأَنَّمَا يُسَاقُونَ إِلَى ٱلْمَوْتِ وَهُمْ يَنظُرُونَ ۝٦

కాబోతుందని తెలియజేశారు. అకస్మాత్తుగా యుద్ధం అనేసరికి కొంతమంది ముస్లిములు వెనుకంజవేశారు. కాని ఇతర సహచరులు మాత్రం దైవప్రవక్త (స)తో కలసి శత్రువుతో తలపడటమే మంచిదని సలహా యిచ్చారు. ఈ నేపథ్యంలోనే ఈ ఆయతులు అవతరించాయి.

5. ఈ మాటల్లోని ఆంతర్యం ఏమిటంటే "యుద్ధప్రాప్తి" పంపకం విషయంలో ముస్లింల మధ్య భిన్నాభిప్రాయాలు పొడసూపినట్లే అంతకుముందు శత్రువులను ఎదుర్కొనే విషయంలో కూడా రెండు రకాల అభిప్రాయాలు ముందుకు వచ్చాయి. యుద్ధప్రాప్తిని పంపిణీ చేసే అధికారం అల్లాహ్ మరియు ఆయన ప్రవక్తకు ఉండటం ఒక విధంగా ముస్లింలకు శ్రేయోదాయకం అయింది. అదేవిధంగా నిరాయుధులైన వర్తక బిడారును ఎదుర్కొనే బదులు సమర సన్నాహాలతో వచ్చిన ఖురైషు సైనికులను ఎదుర్కొనే పరిస్థితిని కల్పించి అల్లాహ్ ముస్లింలకు అపారమైన మేలు చేశాడు. ఈ నిర్ణయం వల్ల అల్లాహ్ తన వాగ్దానం సత్యమని నిరూపించాడు. బద్ర్ సంగ్రామం వల్ల ముస్లింల ఆత్మస్థయిర్యం ఎన్నో రెట్లు పెరిగింది. అదే సమయంలో మక్కా అవిశ్వాసులకు నడుం విరిగినంత పనయింది. కాబట్టి అల్లాహ్ మీకు చేసిన ఉపకారాలను మరచిపోకండి. అదనంగా ప్రాప్తించిన సొమ్ముల విషయంలో అనవసరంగా గొడవపడి, మీ మధ్యగల సంఘీభావాన్ని పాడు చేసుకోకండి. ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ మీకు మేలు చేకూరాలన్నదే అల్లాహ్ అభిమతం.

6. ఖురైషు సైన్యాన్ని ఎదుర్కోవటం పట్ల వ్యక్తమయిన అయిష్టత ఇది. కొద్దిమంది మాత్రమే ఈ విధంగా అభిప్రాయపడ్డారు. అదీ తమవద్ద ఆయుధ సామగ్రి లేకపోవటం వల్ల

وَإِذْ يَعِدُكُمُ اللَّهُ إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ أَنَّهَا لَكُمْ
وَتَوَدُّونَ أَنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشَّوْكَةِ تَكُونُ لَكُمْ
وَيُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُحِقَّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ وَيَقْطَعَ دَابِرَ
الْكَافِرِينَ ٧

7 ఆ రెండు బృందాలలో ఏదో ఒక బృందం మీ చేతికి చిక్కుతుందని[9] అల్లాహ్ మీకు వాగ్దానం చేసిన సమయాన్ని ఓసారి జ్ఞాపకం చేసుకోండి! అప్పుడు మీరు నిరాయుధులైన బృందం చేజిక్కాలని ఉబలాటపడ్డారు.[10] అదే సమయంలో అల్లాహ్ తన ఆదేశాల ద్వారా సత్యాన్ని సత్యంగా తేటతెల్లం చేసి, అవిశ్వాసులను కూకటి వేళ్లతో పెకలించాలని సంకల్పించుకున్నాడు.

لِيُحِقَّ الْحَقَّ وَيُبْطِلَ الْبَاطِلَ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ ٨

8 అపరాధులకు ఎంతగా సహించరానిదయినా సరే[11] సత్యం సత్యంగా, అసత్యం అసత్యంగా నిగ్గుతేలాలన్నది (ఆయన అభిమతం).

إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِأَلْفٍ
مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُرْدِفِينَ ٩

9 సహాయం కోసం మీరు మీ ప్రభువును మొరపెట్టుకున్న ఆ సందర్భాన్ని కూడా జ్ఞప్తికి తెచ్చుకోండి – మరి అల్లాహ్ మీ మొరను ఆలకించి, "నేను వెయ్యిమంది

వర్తక బిడారును లక్ష్యంగా పెట్టుకోవటం మంచిదన్నది వారి ఉద్దేశం. మదీనా నగరం పొలిమేరలు దాటి ముందుకు పోరాదన్నది వారి అభిమతం కాదు.

7. అంటే – వర్తక బృందం ఎలాగో తప్పించుకుని వెళ్ళిపోయిందనీ, ఇక ఖురైషు సైనికులను ప్రతిఘటించటమే తమ ముందున్న కర్తవ్యమన్న సంగతి ప్రస్ఫుటం అయింది.

8. ముస్లింలలో నెలకొన్న ఈ ఆందోళనకు కారణం వారి దగ్గర ఆయుధ ఒనరులు లేకపోవటమే. కాని వారొకటి ఊహిస్తుండగా, దైవప్రణాళిక మరోవిధంగా ఉంది.

9. అంటే వర్తకబిడారు మీకు దొరికితే యుద్ధం జరగకుండానే వాణిజ్య సామగ్రి అంతా మీకు దక్కుతుంది. ఒకవేళ సైనిక వర్గమే గనక మీకు ఎదురుపడితే యుద్ధం జరుగుతుంది. యుద్ధంలో గెలుపుతో పాటు, యుద్ధప్రాప్తి కూడా మీ స్వంతమవుతుంది.

10. వర్తక బిడారు తారసపడితే సునాయాసంగా సొమ్మును చేజిక్కించుకోవచ్చు కదా! అని మీరు లోలోపలే అనుకున్నారు.

11. అల్లాహ్ అభీష్టం మరోలా ఉంది. ఒకసారి మీరు ఎలాగైనా శత్రువును మార్కొంటే, శత్రువు బలం కాస్తా క్షీణిస్తుంది. ఈ పరిణామం దుర్మార్గులకు మింగుడుపడినా, పడకపోయినా దైవసంకల్పం మాత్రం జరిగి తీరుతుంది.

దూతలతో మీకు సహాయం చేస్తాను. వారు ఎడతెగకుండా – ఒకరి వెనుక ఒకరు – వస్తుంటారు"[12] అని చెప్పాడు.

وَمَا جَعَلَهُ اللّٰهُ اِلَّا بُشْرٰى وَلِتَطْمَئِنَّ بِهٖ قُلُوْبُكُمْ ۚ وَمَا النَّصْرُ اِلَّا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ ؕ اِنَّ اللّٰهَ عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ ﴿١٠﴾

10 మీకు శుభవార్తను అందించటానికీ, తద్వారా మీ మనసులు కుదుటపడటానికి అల్లాహ్ ఈ విధంగా తోడ్పడ్డాడు. తోడ్పాటు అనేది కేవలం అల్లాహ్ వద్ద నుంచే లభిస్తుంది సుమా![13] నిస్సందేహంగా అల్లాహ్ శక్తిమంతుడు, వివేక సంపన్నుడు.

اِذْ يُغَشِّيْكُمُ النُّعَاسَ اَمَنَةً مِّنْهُ وَيُنَزِّلُ عَلَيْكُمْ مِّنَ

11 తన తరపున మీకు నిశ్చింతను ప్రసాదించేందుకు అల్లాహ్ మీపై నిద్ర మత్తును[14] ఆవరింపజేసిన

12. ఈ యుద్ధంలో ముస్లిం యోధుల సంఖ్య 313 మాత్రమే. మరోవైపు అవిశ్వాసులు మూడింతలు అధికంగా ఉన్నారు. అంటే వారు దాదాపు 1000 మంది వరకూ ఉన్నారు. చూడబోతే ముస్లింల దగ్గర సరైన ఆయుధాలు కూడా లేవు. అదే సమయంలో అవిశ్వాసులు సాయుధులై వచ్చారు. ఇలాంటి పరిస్థితిలో ముస్లింలకు అల్లాహ్ అండదండలు తప్పితే మరో దిక్కు లేదు. అందువల్ల వారు దీనాతిదీనంగా అల్లాహ్ సహాయాన్ని అర్థించసాగారు. మహాప్రవక్త (సఅసం) స్వయాన ఒక ప్రత్యేక శిబిరంలో ఎంతో ఆర్ద్రంగా తన ప్రభువును మొరపెట్టుకోవటంలో నిమగ్నులై ఉన్నారు (సహీహ్ బుఖారీ : కితాబుల్ మగాజీ). అల్లాహ్ వారి ప్రార్థనలను ఆలకించి, ఆమోదముద్ర వేశాడు. వారి సహాయార్థం ఒకరి తరువాత ఒకరు చొప్పున వెయ్యిమంది దైవదూతలను – ఎడతెగకుండా – పంపించాడు.

13. నిజానికి సహాయం అనేది అల్లాహ్ వద్ద నుంచే వస్తుంది. ఆయన తలచుకుంటే దూతలతో నిమిత్తం లేకుండా నేరుగా కూడా మీకు సహాయం చేయగలడు. అయితే మిమ్మల్ని సంతుష్టపరచటానికి, మీ ఆందోళనను దూరం చేయటానికి దూతలను దింపుతానన్న శుభవార్తను అందజేశాడు. అలా అని దైవదూతలు యుద్ధంలో పాల్గొనలేదని దీని భావం ఎంతమాత్రం కాదు. వారు కూడా యుద్ధంలో క్రియాత్మకంగా పాల్గొన్నారనీ, అనేకమంది అవిశ్వాసులకు దరువు వేశారని హదీసుల ద్వారా కూడా రూఢీ అవుతోంది (సహీహ్ బుఖారీ, సహీహ్ ముస్లిం – కితాబుల్ మగాజీ, ఫజాయిలె సహాబా).

14. ఉహుద్ యుద్ధంలో మాదిరిగానే బద్ర్‌యుద్ధంలో కూడా అల్లాహ్ ముస్లింలపై

సందర్భాన్ని కూడా ఓసారి జ్ఞాపకం చేసుకోండి! మిమ్మల్ని పరిశుభ్రపరచటానికి, షైతాను ప్రేరణలను మీనుండి పారద్రోలటానికీ,[15] మీకు గుండె దిటవును కలిగించటానికి, మీ కాళ్ళకు నిలకడను ప్రసాదించటానికి[16] ఆయన (ఆ సందర్భంగా) మీపై ఆకాశం నుంచి వర్షం కురిపించాడు.

السَّمَآءِ مَآءً لِّيُطَهِّرَكُم بِهِۦ وَيُذْهِبَ عَنكُمْ رِجْزَ الشَّيْطَٰنِ وَلِيَرْبِطَ عَلَىٰ قُلُوبِكُمْ وَيُثَبِّتَ بِهِ الْأَقْدَامَ ⑪

12 (ఆ సందర్భాన్ని కూడా ఓసారి జ్ఞాపకం చేసుకోండి) నీ ప్రభువు దూతలను ఈ విధంగా ఆదేశించాడు : "నేను మీ వెంటే ఉన్నాను. కాబట్టి మీరు విశ్వాసులకు ధైర్యాన్ని కలిగించండి. నేను ఇప్పుడే అవిశ్వాసుల గుండెల్లో దడ పుట్టిస్తాను.[17] మీరు వారి మెడలపై కొట్టండి. వారి వ్రేళ్ల కణుపులపై కొట్టండి."[18]

إِذْ يُوحِى رَبُّكَ إِلَى الْمَلَٰٓئِكَةِ أَنِّى مَعَكُمْ فَثَبِّتُوا الَّذِينَ ءَامَنُوا۟ سَأُلْقِى فِى قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ فَاضْرِبُوا۟ فَوْقَ الْأَعْنَاقِ وَاضْرِبُوا۟ مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ ⑫

నిద్రమత్తును ఆవరింపజేశాడు. తద్వారా వారికి మనో స్థిమితం కలిగింది. గుండెదడ తగ్గింది.

15. ఆ సమయంలో దేవుడు వారికి ప్రసాదించిన మూడవ అనుగ్రహం ఏమిటంటే వారు విడిది చేసిన ప్రదేశం వారికి అనువుగా ఉండేందుకు వర్షం కురిపించాడు. దాంతో వారు తహారత్, వుజూ చేసి పరిశుభ్రత నొందడానికీ, బడలికను తీర్చుకోవడానికి వీలు కలిగింది. "మీరు సజ్జనులైన దాసులై ఉండికూడా నీళ్లకు దూరం అయిపోయారే!? అశుద్ధావస్థలో పోరాడితే మీకు విజయం ఎలా వరిస్తుంది?" అని షైతాను పదేపదే ఆంతర్యంలో జనింపజేస్తున్న దుష్ప్రేరణలను పారద్రోలడానికి మంచి అవకాశం లభించింది.

16. ఇది దేవుని నాల్గవ అనుగ్రహం. ఆయన ముస్లిం యోధులకు గుండె ధైర్యాన్ని ఇవ్వటమేగాక, కదలని కొండలా రణరంగంలో నిలబడటానికి వారి పాదాలకు స్థిరత్వాన్ని ప్రసాదించాడు.

17. అల్లాహ్ తన తరఫున, తన దూతల తరఫున బద్ర్ యుద్ధ మైదానంలో ముస్లింలకు వివిధ రకాలుగా అందించిన సహాయం గురించి ఈ ఆయతులో చెప్పబడింది.

18. ఆయతులో **"బనాన్"** అనబడింది. బనాన్ అంటే కాళ్లు చేతుల వ్రేళ్ల యొక్క కణుపులు

ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ شَآقُّوا اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ ۚ وَمَنْ يُّشَاقِقِ اللّٰهَ
وَرَسُوْلَهٗ فَاِنَّ اللّٰهَ شَدِيْدُ الْعِقَابِ ﴿١٣﴾

13 అల్లాహ్‌ను, ఆయన ప్రవక్తను ఎదిరించినందుకు వారికి శిక్ష ఇది. అల్లాహ్‌ను, ఆయన ప్రవక్తను ఎదిరించిన వారిని అల్లాహ్ కఠినంగా శిక్షిస్తాడు.

ذٰلِكُمْ فَذُوْقُوْهُ وَاَنَّ لِلْكٰفِرِيْنَ عَذَابَ النَّارِ ﴿١٤﴾

14 కనుక (ఇహలోకంలో) ఈ శిక్షను చవిచూడండి. తిరస్కారులకు ఇక నరకాగ్ని శిక్ష ఎలాగూ తప్పదు.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْۤا اِذَا لَقِيْتُمُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا زَحْفًا
فَلَا تُوَلُّوْهُمُ الْاَدْبَارَ ﴿١٥﴾

15 ఓ విశ్వసించిన వారలారా! మీరు అవిశ్వాసులతో ముఖాముఖీ అయినప్పుడు వారికి వెన్నుచూపకండి.[19]

وَمَنْ يُّوَلِّهِمْ يَوْمَئِذٍ دُبُرَهٗۤ اِلَّا مُتَحَرِّفًا لِّقِتَالٍ
اَوْ مُتَحَيِّزًا اِلٰى فِئَةٍ فَقَدْ بَآءَ بِغَضَبٍ مِّنَ اللّٰهِ

16 ఆ సమయంలో రణనీతిలో భాగంగా వెనక్కి తిరగటమో లేదా (తన) సైనిక దళంలో ఆశ్రయం పొందేందుకు తిరిగి రావటమో తప్పితే[20] – (ఆ సమయంలో)

లేదా వ్రేళ్ల కొనలు అని అర్థం. వాటిపై గనక గట్టిగా దెబ్బపడితే యుద్ధంలో ఆయుధాలు పట్టలేరు. కత్తులు ఝుళిపించలేరు. వేగంగా దూసుకుపోలేరు.

19. అరబీలో **'జహ్‌ఫన్'** అని ఉంది. అంటే పరస్పరం ఎదురుపడటం, ముఖాముఖీ అవటం అని అర్థం. యుద్ధరంగంలో ముస్లిములు అవిశ్వాసులతో ముఖాముఖీ అయినప్పుడు వెన్నుచూపి పారిపోయేందుకు అనుమతి లేదు. ఒక హదీసులో ఈ విధంగా అనబడింది: "ఏడు వినాశకరమైన విషయాలకు దూరంగా ఉండండి." ఆ ఏడింటిలో ఒకటి; "ప్రతిఘటన (జహ్‌ఫ్) జరిగే రోజున వెన్నుచూపి పారిపోవటం" (సహీహ్ బుఖారీ – హదీసు నెంబరు : 2766 – కితాబుల్ వసాయ; సహీహ్ ముస్లిం – కితాబుల్ ఈమాన్).

20. వెన్నుచూపే విషయంలో రెండు వినాయింపులున్నాయి. 1. రణతంత్రంలో భాగంగా వెనక్కి తగ్గటం, ఓ వైపుకు తిరిగిపోవటం లేదా మెరుపుదాడి చేసే ఉద్దేశంతో వెనక్కి తిరగటం, శత్రువును ఏమార్చే సంకల్పంతో పారిపోవటం. బహుశా వీరు ధైర్యం చాలక – ఓటమిని అంగీకరించి – పరుగులు తీస్తున్నారని శత్రువు అనుకునే విధంగా ఎత్తుగడ వేయటం. ఈ రణనీతి ఒక్కోసారి ప్రయోజనకరంగా ఉంటుంది. అందుకే ఈ పద్ధతిని అవలంబించటం "వెన్నుచూపటం" క్రిందికి రాదు. పై ఆయతులో దీన్ని 'తహర్రుఫ్'గా పేర్కొనటం జరిగింది. 2. తన మిత్రపక్షంలో చేరే ఉద్దేశంతోనో, లేదా

وَمَأْوٰىهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٦﴾

శత్రువుకు వెన్నుచూపి పలాయనం చిత్తగించినవాడు దైవాగ్రహంలో చిక్కుకుంటాడు. నరకం అతని నివాసం అవుతుంది. అది అత్యంత చెడ్డ గమ్యస్థానం.[21]

فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ قَتَلَهُمْ وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ
وَلٰكِنَّ اللّٰهَ رَمٰى وَلِيُبْلِيَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بَلَاءً حَسَنًا إِنَّ
اللّٰهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٧﴾

17 వాళ్ళను మీరు చంపలేదు. కాని అల్లాహ్ వాళ్ళను చంపాడు.[22] (గుప్పెడు మన్నును) నువ్వు విసరలేదు, దాన్ని అల్లాహ్ విసిరాడు.[23] విశ్వాసుల శ్రమకు తన తరఫున మంచి ప్రతిఫలం ఇచ్చేందుకు[24] అల్లాహ్ ఇలా చేశాడు. నిశ్చయంగా అల్లాహ్ అంతా వినేవాడు, అన్నీ తెలిసినవాడు.

తన వాళ్ల సహాయం పొందే ఆలోచనతోనో పరుగులు తీయటం కూడా "వెన్ను చూపటం" క్రిందికి రాదు. పై ఆయతులో ఇది 'తహయ్యుజ్'గా పేర్కొనబడింది.

21. ఈ రెండు ఉద్దేశాలతో తప్ప – ఇతరత్రా కారణాలతో – పిరికిపందలా కదనరంగం నుంచి పారిపోయేవాడు కఠిన శిక్షకు పాత్రుడవుతాడు.

22. బద్ర్ యుద్ధ వాస్తవాలన్నీ మీ కళ్లముందున్నాయి. ఆ యుద్ధంలో మీకు లభించిన గెలుపు వాస్తవానికి మీ శౌర్యంవల్లనో, మీ ప్రజ్ఞాపాటవాల వల్లనో కాదు. అడుగడుగునా అల్లాహ్ మీకు తోడ్పాటునందించాడు. అవిశ్వాసులను మట్టి కరిపించామని మిడిసిపడకండి. నిజానికి వారిని మట్టి కరిపించింది మీరు కాదు, అల్లాహ్ తన ప్రణాళికను అనుసరించి ఇదంతా చేశాడు. అల్లాహ్ అండగా నిలవబట్టే మీరు ఒక బలోపేతమైన శక్తిగా రూపొందగలిగారు.

23. బద్ర్ యుద్ధంలో మహాప్రవక్త (సఅసం) ఒక పిడికెడు ఇసుకను అవిశ్వాసుల సైనిక పంక్తుల వైపుకు విసిరారు. ఆ మట్టిని అల్లాహ్ శత్రు సైనికులందరి కళ్ళల్లో పడేలా చేశాడు. తద్వారా వారికళ్లు మసకబారాయి. ఆ కీలక సమయంలో వారికేమీ పాలుపోలేదు. ఇది కూడా ఆ క్షణంలో దేవుని తరఫున ప్రస్ఫుటం గావించబడిన ఒక అద్భుతమే. ఈ అద్భుతం ముస్లింల విజయానికి ఎంతగానో దోహదపడింది. ఆ విషయాన్నే అల్లాహ్ ఇక్కడ గుర్తుచేస్తున్నాడు – ఓ ప్రవక్తా! మట్టిని విసిరింది నువ్వే అయినప్పటికీ మేము దాన్ని శత్రువుపాలిట అత్యంత ప్రమాదకరంగా మార్చాము. మేమే గనక ఈ పనిచేసి ఉండకపోతే గుప్పెడు మన్ను అంతపెద్ద

ذٰلِكُمْ وَاَنَّ اللّٰهَ مُوْهِنُ كَيْدِ الْكٰفِرِيْنَ ﴿١٨﴾

18 (ఒకటైతే) ఇది జరిగిపోయింది. (రెండవదేమిటంటే) అల్లాహ్ అవిశ్వాసుల కుయుక్తులను బలహీనపరచదలచాడు.[25]

اِنْ تَسْتَفْتِحُوْا فَقَدْ جَآءَكُمُ الْفَتْحُ ۚ وَاِنْ تَنْتَهُوْا فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ ۚ وَاِنْ تَعُوْدُوْا نَعُدْ ۚ وَلَنْ تُغْنِيَ عَنْكُمْ فِئَتُكُمْ شَيْـًٔا وَّلَوْ كَثُرَتْ ۙ وَاَنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿١٩﴾

19 (ఓ సత్య తిరస్కారులారా!) మీరు తీర్పును కోరుతున్నట్లయితే, ఇదిగో, ఆ తీర్పు మీ ముందుకు వచ్చేసింది.[26] ఇకనయినా మీరు మానుకుంటే అది మీకెంతో మంచిది. ఒకవేళ మీరు మళ్లీ అవే చేష్టలకు పాల్పడితే మేము కూడా అదేవిధంగా సమాధానం ఇవ్వవలసి వస్తుంది. మీ జన సమూహం ఎంత అధికంగా ఉన్నప్పటికీ అది మీకేవిధం గానూ పనికిరాదు – అల్లాహ్ విశ్వాసులకు తోడుగా ఉన్నాడు.

శత్రు సమూహాన్ని ఏం చేయగలుగుతుంది? కాబట్టి ఈ విజయం మీలో గర్వానికి చోటివ్వరాదు. మీలో దేవునిపట్ల కృతజ్ఞతా భావం పెంపొందాలి.

24. ఆ సందర్భంగా మీకు అందిన దైవసహాయం కూడా ముమ్మాటికీ దైవానుగ్రహమే. మీరు చేసిన కృషికన్నా, ప్రదర్శించిన పోరాటపటిమ కన్నా ఎక్కువ ప్రతిఫలాన్ని దేవుడు మీకు ఇవ్వటానికే ఇదంతా చేశాడు. అరబీలో **'బలావున్'** అని వచ్చింది. దీనికి పరీక్ష, అనుగ్రహం అని రెండు విభిన్న అర్థాలు ఉన్నాయి. అయితే ఇక్కడ ఇది అనుగ్రహం అనే అర్థంలోనే వాడబడింది.

25. ఇది రెండో ఉద్దేశ్యం. అల్లాహ్ మీ శత్రువుల వెన్ను విరిచి, సత్యానికి వ్యతిరేకంగా వారు రచిస్తున్న వ్యూహాలను నీరుగార్చాలని సంకల్పించుకున్నాడు. బద్ర్ యుద్ధం ద్వారా ఈ రెండు లక్ష్యాలూ నెరవేరాయి.

26. అబూ జహల్‌తో సహా అనేకమంది ఖురైషు నాయకులు మక్కా నుంచి యుద్ధానికి బయలు దేరేటప్పుడు, "ఓ అల్లాహ్! రేపు (జరగబోయే యుద్ధంలో), మాలో కరడుగట్టిన అవిధేయులను, బంధుత్వ సంబంధాలను త్రెంచేవారిని నీవు నాశనం చెయ్యి" అని ప్రార్థించారు. బంధుత్వ సంబంధాల విచ్ఛిన్నానికి పాల్పడేది ముస్లింలేనని వారు అనుకునేవారు. అందుకే వారు ఈ విధంగా ప్రార్థన చేశారు. ఒకవిధంగా చెప్పాలంటే అల్లాహ్ వారు కోరుకున్న దానినే వారికిచ్చాడు. కరడుగట్టిన అవిధేయులు,

20 ఓ విశ్వాసులారా! అల్లాహ్‌కు, ఆయన ప్రవక్తకు విధేయులై ఉండండి. అంతా వింటూనే అతని (విధేయత) పట్ల విముఖులు కాకండి.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَطِيعُوا۟ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَلَا تَوَلَّوْا۟
عَنْهُ وَأَنتُمْ تَسْمَعُونَ ﴿٢٠﴾

21 వినకుండా (వినిపించుకోకుండా)నే "మేము విన్నాము"[27] అని అనే వారిలా మీరు తయారవకండి.

وَلَا تَكُونُوا۟ كَٱلَّذِينَ قَالُوا۟ سَمِعْنَا وَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿٢١﴾

22 తమ బుద్ధిని ఉపయోగించని చెవిటివారు, మూగవారు మాత్రమే అల్లాహ్ దృష్టిలో అత్యంత నీచమైన జంతువులు.[28]

إِنَّ شَرَّ ٱلدَّوَآبِّ عِندَ ٱللَّهِ ٱلصُّمُّ ٱلْبُكْمُ ٱلَّذِينَ
لَا يَعْقِلُونَ ﴿٢٢﴾

23 ఒకవేళ వారిలో ఏకాస్త మంచితనం ఉందనిపించినా అల్లాహ్ వారికి వినగలిగే భాగ్యం ప్రసాదించి ఉండేవాడు.[29]

وَلَوْ عَلِمَ ٱللَّهُ فِيهِمْ خَيْرًا لَّأَسْمَعَهُمْ ۖ وَلَوْ أَسْمَعَهُمْ
لَتَوَلَّوا۟ وَّهُم مُّعْرِضُونَ ﴿٢٣﴾

సంబంధాలను చెడగొట్టిన కఠినాత్ములు యుద్ధంలో కుప్పకూలిపోయారు. ఆ విషయాన్నే అల్లాహ్ ఈ ఆయతులో అవిశ్వాసులకు జ్ఞాపకం చేస్తూ "ఏ సత్యాసత్యాల, ధర్మాధర్మాల తీర్పు జరగాలని మీరు కోరుకున్నారో అది జరిగిపోయింది. కాబట్టి ఇకనయినా మీరు మీ తిరస్కార వైఖరిని విడనాడినట్లయితే అది మీ పాలిట శ్రేయస్కరం అవుతుంది. ఒకవేళ మరోసారి కయ్యానికి కాలు దువ్వారంటే మళ్ళీ మేము ముస్లింలకే సాయపడతాము. మీరెంత పెద్ద సైన్యాన్ని తెచ్చినా అది మీకు ఉపయోగపడదు" అని అల్లాహ్ అంటున్నాడు.

27. ఆదేశాన్ని విన్న తరువాత కూడా దాన్ని అమలు చేయకపోవటం ఇస్లాం విధానం కాదు. పైగా అది అవిశ్వాస విధానం. కాబట్టి ఈ వైఖరికి దూరంగా ఉండండి. ఇలాంటి వారు చెవిటివారు, మూగవారు, బుద్ధిలేనివారు, ఇంకా దైవం దృష్టిలో అల్పమైన జీవులని దీని తరువాతి ఆయతులో చెప్పబడింది; ఆయతులో 'దవాబ్బ్' అనబడింది. ఇది 'దాబ్బతున్'కు బహువచనం. భూమిమీద నడిచే ప్రతిదీ **'దాబ్బతున్'** గానే పిలువబడుతుంది. మొత్తానికి దవాబ్బ్ అంటే అర్థం మొత్తం సృష్టిరాశులు.

28. ఈ మాటే దివ్య ఖుర్ఆన్‌లో మరోచోట ఈ విధంగా చెప్పబడింది : "వారికి హృదయాలున్నాయి. కాని వాటితో వారు అర్థం చేసుకోరు. వారికి కళ్ళున్నాయి. కాని వాటితో వారు చూడరు. వారికి చెవులున్నాయి. కాని వాటితో వినరు. వారు పశువు ల్లాంటివారు.

ఇప్పుడు గనక వారికి వినిపిస్తే వారు నిర్లక్ష్యంగా ముఖం త్రిప్పుకుని వెళ్ళి పోతారు.[30]

24 ఓ విశ్వాసులారా! మీకు జీవితాన్నిచ్చే వస్తువు వైపుకు ప్రవక్త మిమ్మల్ని పిలిచినప్పుడు మీరు అల్లాహ్ మరియు ఆయన ప్రవక్త పిలుపుకు అనుకూలంగా స్పందించండి.[31] అల్లాహ్ మనిషికీ – అతని మనసుకూ మధ్య అడ్డుగా వస్తాడనీ,[32] మీరంతా ఆయన వద్దకే సమీకరించబడతారన్న సంగతిని తెలుసుకోండి.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا
دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ ۖ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ
الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾

కాదు, వాటికన్నా మార్గభ్రష్టులు. అసలు విషయం ఏమిటంటే వారు (అల్లాహ్ విషయంలో) పరధ్యానానికి లోనయ్యారు" (అల్ ఆరాఫ్ – 179).

29. అంటే, వారి వినేశక్తిని వారి కొరకు ప్రయోజనకరంగా చేసి, వారి అవగాహనను పెంచి ఉండేవాడు. తద్వారా వారు సత్యాన్ని పరికించి, దాన్ని గ్రహించి ఉండేవారు. కాని వారిలో మంచిని గ్రహించాలన్న తపన ఏ కోశానా లేకపోవటం చేత అల్లాహ్ వారిలో గ్రాహ్య శక్తి లేకుండా చేశాడు. వారిలో అవగాహనా మాంద్యం ఏర్పడింది.

30. ఎందుకంటే సత్యామృతాన్ని ఆస్వాదించాలన్న జిజ్ఞాస వారిలో బొత్తిగా లేదు. ఇలాంటి పరిస్థితిలో వారికి ఎంతగా ఉపదేశించినా వారు పట్టించుకోరు. పైగా నుదురు చిట్లిస్తూ, అసహనాన్ని వ్యక్తపరుస్తూ మీ సమావేశాల నుంచి నిష్క్రమిస్తారు.

31. అరబీలో **"లిమా యుహ్యీకుమ్"** అనబడింది. 'జీవికను ప్రసాదించే విషయాలు' అని దీని అర్థం. కొంతమంది దీన్ని 'జిహాద్' అన్న అర్థంలో తీసుకుని, జిహాద్ ద్వారానే గౌరవప్రదమైన జీవితం ప్రాప్తిస్తుందని వ్యాఖ్యానించారు. ఇంకా కొంతమంది వ్యాఖ్యాతలు దీన్ని ఖుర్ఆన్‌లోని ఆజ్ఞలు, నిషిద్ధాంశాలు మరియు షరీయతు ఆదేశాలు అన్న భావంలో తీసుకున్నారు. ఆ విధంగా జిహాద్ కూడా ఇందులోకి వచ్చేస్తుందని వారు అభిప్రాయపడ్డారు. స్థూలంగా దీని మతలబు ఏమిటంటే; మీరు అల్లాహ్ మరియు ఆయన ప్రవక్త చెప్పినట్లుగా వింటే మీ జీవితాలు బాగుపడతాయి. మీ సమస్యలన్నీ పరిష్కారమవుతాయి. మీ పరువు ప్రతిష్ఠలు ఇనుమడిస్తాయి.

32. ఈ వాక్యంపై ఖుర్ఆన్ వ్యాఖ్యాతలు పలువురు పలు విధాలుగా తమ అభిప్రాయాలను వ్యక్తపరిచారు. అల్లాహ్, మనిషికీ – అతని మనసుకూ మధ్య అడ్డుగా రావటం అంటే మృత్యువు రావటం, మృత్యువు ఏదో ఒకనాడు ప్రతి ఒక్కరినీ కబళిస్తుంది,

وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَّا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنكُمْ خَاصَّةً ۖ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٥﴾

25 ఏ ఉపద్రవమైతే మీలోని దుర్మార్గులకు మాత్రమే పరిమితం కాకుండా (సాధారణంగా సమాజంలోని వారినందరినీ) కబళిస్తుందో దాని బారినుంచి మిమ్మల్ని మీరు కాపాడుకోండి.[33] అల్లాహ్ చాలా కఠినంగా శిక్షించేవాడన్న సంగతిని తెలుసుకోండి!

అది దాపురించకముందే మీరు అల్లాహ్‌కూ, ఆయన ప్రవక్తకూ విధేయత చూపండి అని కొందరు వ్యాఖ్యానించగా, అల్లాహ్ మనిషి హృదయానికి ఎంత చేరువలో ఉంటాడో వివరించటానికి ఇలా వర్ణించటం జరిగిందని మరి కొందరు భావించారు. అంటే ఆయన గుండెల్లోని గుట్టును సయితం బాగా ఎరిగినవాడు. ఏ వస్తువూ, మరే లోగుట్టూ ఆయనకు తెలియకుండా లేదు. ఇమామ్ ఇబ్నె జరీర్ గారి వ్యాఖ్యానం ఇలా వుంది : "తన దాసుల మనోభావాలపై దైవానికి పూర్తి అధికారం ఉంది. ఆయన తలచుకున్నప్పుడల్లా వారికీ – వారి ఆంతర్యాలకు మధ్య అడ్డుగా నిలుస్తూ ఉంటాడు. దైవేచ్ఛ లేకుండా మనిషి ఏ వస్తువునూ తన కొరకు పొందలేడు." మరికొంతమంది వ్యాఖ్యాతలు ఈ వాక్యాన్ని బద్ర్ రణరంగానికి సంబంధించినదిగా భావించారు. శత్రువుల భారీ సమూహాన్ని చూసి, ముస్లింలు లోలోపలే భయపడ్డారు. అప్పుడు అల్లాహ్ వారికీ –వారి హృదయాలకీ మధ్య అడ్డుగా నిలిచి వారిలోని భయాందోళనను దూరం చేశాడు. వారికి మనో నిబ్బరాన్ని కలిగించాడు. పైన పేర్కొనబడిన భావార్థాలన్నీ ఈ ఆయతుకు వర్తిస్తాయని ఇమామ్ షౌకానీ అభిప్రాయపడ్డారు (ఫత్‌హుల్ ఖదీర్).

కాగా; సహనస్థయిర్యాల కోసం ప్రార్థించమని తాకీదు చేసే హదీసులు ఇమామ్ ఇబ్నె జరీర్ వ్యాఖ్యానాన్ని సమర్థించేవిగా ఉన్నాయి. ఉదాహరణకు: మహనీయ ముహమ్మద్ (సఅసం) వారు ఈ విధంగా ప్రవచించారు : "ఆదం సంతతి హృదయాలు–ఒకే హృదయంలా – కరుణామయుని రెండు వ్రేళ్ల మధ్యన ఉన్నాయి. ఆయన వాటిని తాను తలచిన విధంగా మళ్ళిస్తూ ఉంటాడు." ఆ తరువాత ఆయన(స) ఇలా ప్రార్థించారు – **"అల్లాహుమ్మ ముసర్రిఫల్ ఖులూబి సర్రిఫ్ ఖులూబనా ఇలా తాఅతిక"** (హృదయాలను మరలించే ఓ అల్లాహ్! మా హృదయాలను నీ విధేయత వైపుకు మళ్ళించు) (సహీహ్ ముస్లిం – కితాబుల్ ఖద్ర్). మరికొన్ని ఉల్లేఖనాలలో **"సబ్బిత్ ఖల్బీ అలా దీనిక"** అని ఉంది (సుననె తిర్మిజీ–అబ్వాబుల్ ఖద్ర్). అంటే నా హృదయాన్ని నీ ధర్మంపై స్థిరంగా నిలుపు అని భావం.

33. అధికారం చేజిక్కగానే సామాన్యులను, ప్రముఖులను – అందరినీ ఒకే విధంగా పరిగణించి వారిపై అన్యాయం చేసేవారు అని ఒక అర్థం. లేదా ప్రకృతి వైపరీత్యాలు.

26 ఒకప్పటి మీ పరిస్థితిని కాస్త జ్ఞప్తికి తెచ్చుకోండి –అప్పట్లో మీరు అవనిలో అల్ప సంఖ్యలో ఉండేవారు. మరీ బలహీను లుగా పరిగణించబడేవారు. ప్రజలు మిమ్మల్ని మట్టుబెడతారేమోనని మీరు భయంతో బిక్కుబిక్కుమంటూ ఉండేవారు. అలాంటి పరిస్థితిలో అల్లాహ్ మీకు ఆశ్రయమిచ్చి, తన సహాయంతో మీకు బలిమిని ఇచ్చాడు. మీకు పరిశుభ్రమైన, పరిశుద్ధమైన ఆహార వస్తువులను ప్రసాదించాడు – మీరు కృతజ్ఞులై ఉండేం దుకు.[34]

وَاذْكُرُوٓا إِذْ أَنتُمْ قَلِيلٌ مُّسْتَضْعَفُونَ فِى ٱلْأَرْضِ تَخَافُونَ أَن يَتَخَطَّفَكُمُ ٱلنَّاسُ فَـَٔاوَىٰكُمْ وَأَيَّدَكُم بِنَصْرِهِۦ وَرَزَقَكُم مِّنَ ٱلطَّيِّبَٰتِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٢٦﴾

27 ఓ విశ్వాసులారా! మీరు అల్లాహ్కూ, ఆయన ప్రవక్తకూ (వారి హక్కుల విషయంలో) ఉద్దేశ్యపూర్వకంగా ద్రోహం తలపెట్టకండి. అప్పగింతల విషయంలో కూడా ద్రోహానికి పాల్పడకండి.[35]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَخُونُوا ٱللَّهَ وَٱلرَّسُولَ وَتَخُونُوٓا أَمَٰنَٰتِكُمْ وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٧﴾

పెనుగాలులు, వరదలు, భూకంపాలు లాంటి ఆపదలు వచ్చిపడినప్పుడు ఆ ప్రదేశంలో నివసించే సజ్జనులు, దుర్జనులు – అందరూ వాటి వాతన పడతారని దీని భావం కావచ్చు. లేదా కొన్ని హదీసుల ప్రకారం సమాజంలో మంచిని ప్రబోధించే, చెడులను నిర్మూలించే పనిని విడనాడటం మూలంగా జరిగే చెడు పర్యవసానాన్ని గురించి హెచ్చరించటానికి ఈ ఆయతు అవతరించి ఉంటుంది.

34. మక్కాలో ఇస్లాం సందేశ ప్రచారం మొదలెట్టిన తొలిదశలో ముస్లింల పరిస్థితి ఎలా ఉండేదో, అడుగడుగునా ఎటువంటి ప్రమాదాలు పొంచి ఉండేవో ఇక్కడ గుర్తు చేయబడింది. ఆ తరువాత మదీనాకు ప్రస్థానం చేసిన పిదప ముస్లింలు నిలదొక్కుకో గలిగారు. మరి కొన్నాళ్ల తర్వాత దైవసహాయంతో ఓ తిరుగులేని శక్తిగా ఆవిర్భవించారు.

35. అల్లాహ్ మరియు ఆయన ప్రవక్త హక్కుల విషయంలో 'ద్రోహం' చేయటమంటే నలుగురిలో ఉన్నప్పుడు విధేయత కనబరచి, ఏకాంతంలో ఉన్నప్పుడు తద్భిన్నంగా వ్యవహరించటం అన్నమాట! వారు చేయమన్న వాటిలో దేన్నయినా పరిత్యజించటం, చేయకూడదన్నవాటిని ఉద్దేశ్యపూర్వకంగా చేయటం కూడా ద్రోహబుద్ధి క్రిందికే

28 మీ సిరిసంపదలు, మీ సంతానం మీ పాలిట ఒక పరీక్ష అన్న సంగతిని తెలుసు కోండి.[36] అల్లాహ్ వద్ద గొప్ప పుణ్యఫలం ఉందన్న విషయాన్ని కూడా (విస్మరిం చకండి).

وَاعْلَمُوْٓا اَنَّمَآ اَمْوَالُكُمْ وَاَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ ۙ وَّاَنَّ اللّٰهَ عِنْدَهٗٓ اَجْرٌ عَظِيْمٌ ﴿٢٨﴾

29 ఓ విశ్వాసులారా! మీరు గనక అల్లాహ్ యెడల భయభక్తులతో మెలిగినట్లయితే ఆయన మీకు నిర్ణయాత్మకమైన ఒక వస్తువును (ఫుర్ఖాన్‌ను) ప్రసాదిస్తాడు. మీ పాపాలను మీ నుండి దూరం చేస్తాడు. మిమ్మల్ని క్షమిస్తాడు. ఆయన గొప్ప అనుగ్రహం కలవాడు.[37]

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اِنْ تَتَّقُوا اللّٰهَ يَجْعَلْ لَّكُمْ فُرْقَانًا وَّيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّاٰتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ۗ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيْمِ ﴿٢٩﴾

వస్తుంది. ఇకపోతే అప్పగింతలు. ఎవరయినా తమ దగ్గర ఏదైనా వస్తువునుగానీ, నగదునుగానీ అమానతు (అప్పగింత)గా భద్రపరిస్తే, దానిని సంబంధిత వ్యక్తులు వచ్చేవరకూ సురక్షితంగా ఉంచాలి. దానిని కాజేయకూడదు. అప్పగింతలను కాపాడ వలసిందిగా అంతిమ దైవప్రవక్త (స) వారు పదే పదే తాకీదు చేశారు. తన ప్రసంగా లలో దైవప్రవక్త (స) తరచూ, "అప్పగింతలను కాపాడని వానిలో విశ్వాసం లేదు. వాగ్దానాన్ని నిలబెట్టుకోనివానిలో ధర్మం లేదు" అని నొక్కి వక్కాణించేవారని హదీసుల ద్వారా రూఢీ అవుతోంది (ముస్నదె అహ్మద్ – సంపుటి : 3, పేజీ – 135).

36. ఆస్తిపాస్తుల పట్ల, ఆలుబిడ్డల పట్ల గల మితిమీరిన మమకారమే మనిషిని ద్రోహానికి (ఖియానత్‌కు) పాల్పడేలా చేస్తుంది. ధనవ్యామోహంలో దారుణంగా చిక్కుకున్నవాడే దైవానికీ, దైవప్రవక్తకూ ద్రోహం తలపెడతాడు. అందుకే సంపద, సంతానం మనిషికి ఒక పరీక్ష అని చెప్పటం జరిగింది. ఈ రెండింటి ద్వారా మనిషి పరీక్షించబడతాడు. ఒకవైపు మనిషి ఆస్తిపాస్తులను, ఆలుబిడ్డలను ప్రేమిస్తూనే మరోవైపు అమానతులను కాపాడతాడా లేదా? అల్లాహ్‌పట్ల, ఆయన ప్రవక్తపట్ల నిష్కల్మషమైన అభిమానం కలిగి ఉంటాడా లేదా? తనపై మోపబడిన విధులను సజావుగా నిర్వర్తిస్తాడా? లేదా? – వీటన్నింటినీ అతను సక్రమంగా నెరవేరిస్తే దేవుడు పెట్టిన పరీక్షలో నెగ్గినట్లే. అన్యథా పరీక్ష తప్పినట్లే. ఇట్టి పరిస్థితిలో ఈ సిరిసంపదలు, ఈ కన్నబిడ్డలే అతని పరాభవానికి ప్రధాన కారణంగా నిలుస్తారు.

37. **'తఖ్వా'** (భయభక్తులు) అంటే అసలేమిటీ? దేవుడు చేయమన్నదానిని ఖచ్చితంగా చేయటం! చేయ కూడదు అన్న దాని జోలికి పోకుండా జాగ్రత్తపడటం!! 'ఫుర్ఖాన్'

وَإِذْ يَمْكُرُ بِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيُثْبِتُوكَ أَوْ يَقْتُلُوكَ أَوْ يُخْرِجُوكَ وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ ﴿٣٠﴾

30 (ఓ ప్రవక్తా!) సత్య తిరస్కారులు నీకు వ్యతిరేకంగా వ్యూహరచన చేసిన సంఘటనను కూడా గుర్తుకు తెచ్చుకో. నిన్ను బందీగా పట్టుకోవాలా? లేక నిన్ను హత్య చేయాలా? లేక నిన్ను దేశం నుంచి వెళ్ళగొట్టాలా?[38] అని వారు తమ తరఫున ఎత్తులు వేస్తుండగా, అల్లాహ్ పై ఎత్తులు వేస్తూ ఉన్నాడు. ఎత్తులు వేయడంలో అల్లాహ్ సాటిలేని మేటి.[39]

وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا قَالُوا قَدْ سَمِعْنَا لَوْ نَشَاءُ لَقُلْنَا مِثْلَ هَٰذَا إِنْ هَٰذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٣١﴾

31 వారి ముందు మా ఆయతులను చదివి వినిపించినపుడు, "మేం విన్నాంలే. మేము గనక తలచుకుంటే ఇలాంటి మాటల్ని మేమూ చెప్పగలం. ఇవి పూర్వీకుల నుంచి వస్తున్న కట్టుకథలు తప్ప మరేమీ కావు" అంటారు.

అంటే సత్యాసత్యాలను, ధర్మాధర్మాలను స్పష్టంగా వేరుపరచే గీటురాయి అని భావం. ఈ ఆయతుకు భావం ఏమిటంటే తఖ్వా (భయభక్తుల) వల్ల మనసు కుదుటపడుతుంది. మనోనేత్రం తేజోవంతం అవుతుంది. సన్మార్గం స్పష్టంగా కనిపిస్తూ ఉంటుంది. తద్వారా మనిషి సంశయాలకు, సందేహాలకు లోనుకాకుండా ఉంటాడు. ఎక్కడయినా అస్పష్టత, సందిగ్ధం ఏర్పడితే, పెడత్రోవపట్టే అనుమానం వస్తే తన మనోనేత్రం ద్వారా సత్యాసత్యాలను వీక్షించి మరీ రుజుమార్గంలో పయనిస్తాడు. దైవ సహాయం, మోక్షం, సాఫల్యం అన్న భావంలో కూడా ఇది తీసుకోబడుతుంది. 'తఖ్వా' ద్వారా ఈ ప్రయోజనాలన్నీ చేకూరుతాయి. వీటికి తోడు తప్పులు మన్నించబడతాయి. దేవుని మహదానుగ్రహం కూడా ప్రాప్తిస్తుంది.

38. ఒకరోజు రాత్రి మక్కాలోని "దారున్నద్వా"లో సత్యతిరస్కారులు మహాప్రవక్త (స)కు వ్యతిరేకంగా పన్నిన పన్నాగం ఇది. ఎట్టకేలకు వారు ఒక నిర్ణయానికి వచ్చారు. దాని ప్రకారం వివిధ తెగలకు చెందిన యువకులు కలసి 'ఆయనపై అందరూ ఒకేసారి దాడి జరిపి ఆయన్ని హత్యచేయాలి. దానివల్ల ప్రతిహత్యగా ఎవరూ హతమార్చబడరు. కాకపోతే ఎంతోకొంత రక్త పరిహారం ఇచ్చి వ్యవహారాన్ని పరిష్కరించుకోవచ్చు' అని ఆ కుట్రపన్నారు.

39. ముందుగా వేసుకున్న పథకం ప్రకారం ఒకరోజు రాత్రి సంబంధిత యువకులంతా

32 (అంతేకాదు), “ఓ అల్లాహ్! ఈ ఖుర్ఆన్ నిజంగా నీ తరఫునుండే వచ్చి ఉంటే, మాపై ఆకాశం నుంచి రాళ్ళ వాన కురిపించు లేదా మాపై ఏదైనా వ్యధా భరితమైన శిక్షను తీసుకురా” అని కూడా అన్నారు.

وَإِذْ قَالُوا اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ هَٰذَا هُوَ الْحَقَّ مِنْ عِنْدِكَ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَارَةً مِنَ السَّمَاءِ أَوِ ائْتِنَا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣٢﴾

33 (ఓ ప్రవక్తా!) వారి మధ్య నువ్వు ఉన్నంతకాలం అల్లాహ్ వారిపైకి శిక్షను తీసుకురాడు.[40] వారు క్షమాపణకై వేడు కుంటూ ఉండగా కూడా అల్లాహ్ వారిని శిక్షించడు.[41]

وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ ۚ وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ﴿٣٣﴾

34 అల్లాహ్ వారిని శిక్షించకుండా ఎందుకు వదలిపెట్టాలి? చూడబోతే వారు మస్జిదె హరామ్‌కు ధర్మకర్తలు (ముత వల్లీలు) కారు. అయినప్పటికీ (జనులను)

وَمَا لَهُمْ أَلَّا يُعَذِّبَهُمُ اللَّهُ وَهُمْ يَصُدُّونَ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَمَا كَانُوا أَوْلِيَاءَهُ ۚ إِنْ أَوْلِيَاؤُهُ إِلَّا الْمُتَّقُونَ

ఆయన (స) కోసం ఇంటిబయట ఎదురుచూడసాగారు. ఆయన (సఅసం) బయటికి రాగానే అకస్మాత్తుగా దాడిచేసి చంపాలని అనుకున్నారు. ఈ కుట్రను గురించి అల్లాహ్ ఆయన (స)కు ముందుగానే తెలియజేశాడు. ఆయన (స) ఇంటినుంచి బయటకు వచ్చినపుడు ఒక గుప్పెడు మట్టిని తీసుకుని వారి తలలపై వేస్తూ వచ్చేశారు. ఆ క్షణాన ఆ దుర్మార్గులకు ఏమీ పాలుపోలేదు. దైవప్రవక్త (స) అక్కడి నుంచి సౌర్ గుహ వద్దకు చేరుకున్నారు. అవిశ్వాసుల ఎత్తులకు అల్లాహ్ వేసిన పై ఎత్తు ఇది. ఎత్తులు వేయటంలో, ప్రణాళికా రచన చేయటంలో అల్లాహ్ అందరికన్నా శ్రేష్ఠుడు. మూలంలో 'మక్ర్' అని ఉంది. మక్ర్ గురించి మరిన్ని వివరాలకు ఆలి ఇమ్రాన్ సూరాలోని 54వ ఆయతు వివరణ చూడండి.

40. ఏదైనా ఒకజాతివారిని దైవప్రవక్త సంస్కరిస్తూ ఉండగా, ఆ జాతి ప్రజలపై దేవుని శిక్ష రాదు. వారిమధ్య నుంచి ప్రవక్త నిష్క్రమించిన తరువాతే శిక్ష వచ్చిపడుతుంది. ఈ విధంగా మక్కాలో మహాప్రవక్త (సఅసం) ఉనికి అక్కడి అవిశ్వాసులకు ఒక వరంగా పరిణమించింది.

41. అంటే భవిష్యత్తులో వారు ముస్లింలుగా మారి క్షమాపణ కోరుకుంటారు అని దీని భావం కావచ్చు. లేదా కాబా గృహ ప్రదక్షిణ చేసే సమయంలో మక్కాలోని ముష్రిక్కులు “క్షమించు ప్రభూ! మమ్మల్ని క్షమించు” అని వేడుకుంటూ ఉండటం వల్ల దేవుడు

وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿٣٤﴾

మస్జిదె హరామ్‌కు రాకుండా అడ్డుకుంటు న్నారు. అల్లాహ్ భీతిపరులు తప్ప మరొకరు దానికి ధర్మకర్తలు కాలేరు. కాని వారిలో చాలా మందికి ఈ సంగతి తెలీదు.[42]

وَمَا كَانَ صَلَاتُهُمْ عِنْدَ الْبَيْتِ اِلَّا مُكَآءً وَّتَصْدِيَةً ۚ فَذُوْقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُوْنَ ﴿٣٥﴾

35 కాబా గృహం వద్ద వారు చేసే నమాజ్ ఈలలు వేయటం, చప్పట్లు చరచటం తప్ప[43] మరొకటి కాదు. కనుక మీరు ఒడిగట్టిన తిరస్కార వైఖరికి ప్రతి ఫలంగా ఈ శిక్షను చవిచూడండి.

వారిపై ఒక్కసారిగా పెద్ద ఆపదను అవతరింపజెయ్యకుండా దయదలచి ఉంటాడు.

42. మక్కాలోని ముష్రిక్కులు తమను తాము కాబాగృహ ముతవల్లీలుగా తలపోసేవారు. అందువల్ల వారు తాము ఇష్టపడిన వారిని కాబాగృహ ప్రదక్షిణకు అనుమతించి, తాము ఇష్టపడని వారిని అక్కడికి రాకుండా ఆపేవారు. ఆ విధంగా వారు ముస్లింలను కూడా మస్జిదె హరామ్‌ను సందర్శించకుండా నిలువరించారు. మరి చూడబోతే వారు దానికి ముతవల్లీలు కానేకారు. బలవంతంగా పెత్తందారులై కూర్చున్నారు. దానిపై అల్లాహ్ ఏమన్నాడంటే; సజ్జనులు మాత్రమే ఈ పవిత్ర గృహానికి ధర్మకర్తలు కాగలరు. అవిశ్వాసులకు, బహుదైవారాధకులకు దీని అర్హత లేదు. ఈ ఆయతులో వారికి పరాభవం, ఓటమి కలుగుతాయని ఉంది. అంటే ముస్లిములకు లభించే మక్కా విజయం అన్నమాట! ఆ రోజు అవిశ్వాసుల ముఖాలు మాడిపోతాయి. వారు అవమాన భారంతో కుమిలిపోతారు. ఇంతకు ముందు ఆయతులో ప్రవక్త ఉండగా ఆ జాతిపై ఆపద విరుచుకుపడదు అని అనబడింది కదా! అన్న సందేహం జనించవచ్చు. అంటే జాతి జనులందరినీ రూపుమాపే పెద్ద తరహా విపత్తులు రావు. కాకపోతే వారి వెకిలిచేష్టల ఫలితంగా వారి మెడలు వంచే శిక్షలు వారిపై వస్తూ ఉంటాయి. అవి ఒకవిధంగా వారి పాలిట హెచ్చరికల్లాంటివి. వాటిని చవిచూసిన తరువాతయినా వారు గుణపాఠం నేర్చుకోవాలి.

43. మక్కా ముష్రిక్కులు (బహు దైవారాధకులు) నగ్నంగా కాబాగృహ ప్రదక్షిణ జరపటంతో పాటు అలగాజనుల మాదిరిగా ఈలలు వేసి, చప్పట్లు కొట్టి, పిచ్చిపిచ్చిగా గంతులు వేసేవారు. తమ ఈ చేష్టల్ని దైవారాధనగా తలపోసేవారు. ఈ 'పిచ్చి' నేటికీ కొంత మంది మూర్ఖ సూఫీలలో ఉంది. వారు తమ ఆశ్రమాల వద్ద, ఆస్థానాల దగ్గర, మస్జిదుల దగ్గర ఇలాంటి పూనకాలకు పాల్పడుతుంటారు. డప్పులు వాయించటం, పూనకంతో ఊగిపోవటం అక్కడ మామూలే. దాన్నే వారు తమ నమాజుగా

36 నిశ్చయంగా ఈ సత్య తిరస్కారులు ప్రజలను అల్లాహ్ మార్గంలోకి రాకుండా అడ్డుకోవటానికి తమ సంపదలను ఖర్చు పెడుతున్నారు. వారు తమ సొమ్ములను ఇలా ఖర్చుపెడుతూనే ఉంటారు. అయితే ఆ సొమ్ములే వారి పాలిట దుఃఖదాయకంగా పరిణమిస్తాయి. ఆ తరువాత వారు ఓడి పోతారు. సత్యతిరస్కారులు నరకం వైపుకు ప్రోగు చేయబడతారు.[44]

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ لِيَصُدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ ۚ فَسَيُنفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً ثُمَّ يُغْلَبُونَ ۗ وَالَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ يُحْشَرُونَ ﴿٣٦﴾

37 అల్లాహ్ అపవిత్రులను పవిత్రుల నుంచి వేరుపరచటానికీ,[45] అపవిత్రులను పరస్పరం కలిపి, ఒకే గుంపుగా చేసి, ఆపైన వారందరినీ నరకంలో పడవెయ్యటానికి ఇలా చేస్తాడు. పూర్తిగా నష్టపోయే వారంటే వీరే.

لِيَمِيزَ اللَّهُ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ وَيَجْعَلَ الْخَبِيثَ بَعْضَهُ عَلَىٰ بَعْضٍ فَيَرْكُمَهُ جَمِيعًا فَيَجْعَلَهُ فِي جَهَنَّمَ ۚ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٣٧﴾

చెప్పుకుంటారు. మైమరచిన నాట్యంతో మా ప్రియనేస్తాన్ని (అల్లాహ్‌ను) మెప్పిస్తాం అని సగర్వంగా చెప్పుకుంటుంటారు. (అల్లాహ్ మన్నించుగాక!)

44. బద్ర్ యుద్ధంలో మక్కా ఖురైషులు ఘోరంగా ఓడిపోయారు. ఓడిపోయిన సైన్యం కాళ్ళీడ్చుకుంటూ మక్కా చేరుకుంది. మరో వైపునుంచి అబూ సుఫ్యాన్ వర్తక బిడారు కూడా వచ్చేసింది. తమకు లభించిన ఓటమిపై వారు తీవ్రంగా సమీక్షిం చుకున్నారు. ప్రాణనష్టం సంభవించిన కుటుంబీకులు అబూసుఫ్యాన్ వద్దకు పోయి వాణిజ్యంలో తమకు లాభంగా వచ్చిన సొమ్మును ముస్లింలపై ప్రతీకారం తీర్చుకునేం దుకు వెచ్చించమని కోరారు. ముస్లింలు తమను కోలుకోలేనంతగా దెబ్బతీశారనీ, అందువల్ల వారిపై మరోసారి యుద్ధానికి దిగటం అవశ్యమని పట్టుబట్టారు. ఈ ఆయతు ఈ నేపథ్యంలోనే అవతరించింది. ఇలాంటి కార్యకలాపాల కోసం తమ సొమ్ముల్ని వ్యయపరచేవారు ఎంత సొమ్మును ఖర్చుపెట్టినా వారికి లభించేది కడకు పరాభవమేననీ, ఓటమి వారి నొసట వ్రాసి ఉందనీ, పరలోకంలోనయితే వ్యధాభరితమైన శిక్ష ఎలాగూ తప్పదని చెప్పటం జరిగింది.

45. ఈ వేర్పాటు పరలోకంలోగానీ, ఇహలోకంలోగానీ జరగవచ్చు. పరలోకంలో ఈ విభజన జరిగే పక్షంలో సజ్జనులు దుర్మార్గుల సమూహం నుండి వేరుపరచబడతారు. దివ్య ఖుర్ఆన్‌లో సెలవీయబడినట్లు “ఓ అపరాధులారా! ఈ రోజు మీరు వేరైపొండి” అని అనబడుతుంది (యాసీన్ – 59). అంటే సజ్జనుల నుండి అపరాధులను, అవిశ్వాసులను, ముష్రిక్కులను, అవిధేయులను ఏరివేసి, వారందరినీ ఒక గుంపుగాచేసి

38 (ఓ ప్రవక్తా!) ఈ అవిశ్వాసులకు చెప్పు : "వారు గనక మానుకుంటే గతంలో వారివల్ల జరిగిన పాపాలన్నీ క్షమించబడతాయి.[46] ఒకవేళ వారు మళ్ళీ అదే వైఖరిని అవలంబిస్తే గత జాతులపై విధించబడిన ఉత్తర్వుల ఉపమానం ఉండనే ఉంది."[47]

قُل لِّلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ إِن يَنتَهُوا۟ يُغْفَرْ لَهُم مَّا قَدْ سَلَفَ
وَإِن يَعُودُوا۟ فَقَدْ مَضَتْ سُنَّتُ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿٣٨﴾

39 ఫిత్నా (షిర్క్) సమసిపోనంత వరకూ,[48] ధర్మం మొత్తం అల్లాహ్‌దే అయిపోనంత వరకూ[49] వారితో పోరాడండి. ఒకవేళ వారు గనక తమ వైఖరిని మానుకుని దారికివస్తే అల్లాహ్ వారి కర్మలను చూస్తాడు.[50]

وَقَٰتِلُوهُمْ حَتَّىٰ لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ ٱلدِّينُ كُلُّهُۥ
لِلَّهِ ۚ فَإِنِ ٱنتَهَوْا۟ فَإِنَّ ٱللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣٩﴾

నరకంలోకి నెట్టివేయటం జరుగుతుంది. లేదా ఇహలోకంలోనే వారికి ఇది వర్తిస్తుందని అనుకుంటే దీని భావం ఇది: అవిశ్వాసులు అల్లాహ్ మార్గం నుంచి ప్రజలను నిరోధించటానికి ఎంత సంపదను వెచ్చిస్తారో వెచ్చించనివ్వండి. మేము వారికి ఈ అవకాశం ఇస్తాము. ఈ విధంగా మేము మేలిరకపు సరకు నుంచి తప్పాతాలును వేరుపరుస్తాము. అవిశ్వాసులను విశ్వాసుల నుంచి, కపటులను నిష్కల్మష మనస్కుల నుంచి విభజిస్తాము. ఈ విధంగా చూసినపుడు ఈ ఆయతు ద్వారా లభించే సారాంశమేమిటంటే అవిశ్వాసుల ద్వారా మేము మిమ్మల్ని పరీక్షిస్తాము. వారు మీపై యుద్ధానికి వస్తారు. తమ సిరిసంపదల్ని మీకు వ్యతిరేకంగా విరివిగా వ్యయపరుస్తారు. అపవిత్రులను పవిత్రుల నుండి ఏరిపారెయ్యడానికి ఈ ప్రక్రియ అవసరం (ఇబ్నె కసీర్).

46. 'మానుకోవటం' అంటే గత వైఖరిని మానుకుని ఇస్లాం జీవన విధానాన్ని అవలంబించటం అని భావం. హదీసులో పేర్కొనబడినట్లు ; "ఎవరు ఇస్లాంను స్వీకరించి సదాచార మార్గాన్ని అనుసరించారో, వారిని అజ్ఞాన కాలంలో చేసిన పాపాల గురించి ప్రశ్నించటం జరగదు. మరెవరు ఇస్లాం స్వీకరించిన తరువాత కూడా చెడులను విడనాడలేదో వారు గతంలో చేసిన పాపాలను గురించి, ఆ తరువాత చేసిన పాపాలను గురించి కూడా ప్రశ్నించబడతారు (సహీహ్ బుఖారీ : కితాబు ఇస్తితాబతిల్ ముర్తిదీన్; సహీహ్ ముస్లిం – కితాబుల్ ఈమాన్). "ఇస్లాం గతంలోని పాపాలన్నింటినీ తుడిచిపెడుతుంది" అని వేరొక హదీసులో ఉంది (ముస్నదె అహ్మద్–సంపుటి : 4, పేజీ – 199).

47. అంటే వారు తమ అవిశ్వాసంపై, వైరభావంపై మొండికేస్తే వారి పర్యవసానం తీవ్రంగా ఉంటుంది. అటువంటి అసత్యవాదులను శిక్షించి, సజ్జనులకు రక్షణ కల్పించటం

40 ఒకవేళ వారు (దారికి రాకుండా) తిరిగిపోతే[51] అల్లాహ్‌యే మీ రక్షకుడని[52] నమ్మండి. ఆయన ఉత్తమ సంరక్షకుడు, ఉత్తమ సహాయకుడూను.[53]

وَإِن تَوَلَّوْا فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَوْلَاكُمْ نِعْمَ الْمَوْلَىٰ
وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴿٤٠﴾

41 మీరు అల్లాహ్‌ను, సత్యాసత్యాలను వేరుపరిచే రోజున[54] అనగా రెండు సైన్యాలు మార్కొనిన రోజున[55] మేము మా దాసునిపై అవతరింపజేసిన దానిని[56]

وَاعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُم مِّن شَيْءٍ فَأَنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ وَ
لِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ

దేవుని సంప్రదాయం. ఆలస్యంగానయినాసరే అది అపరాధులపై పట్టు బిగించటం ఖాయం.

48. అరబీలో **'ఫిత్నా'** అనబడింది. ఫిత్నా అంటే యిక్కడ 'షిర్క్' (బహుదైవారాధన) అని భావం. ఈ షిర్కు నిర్మూలించబడనంతవరకూ దానికి వ్యతిరేకంగా పోరాడుతూ ఉండాలి.

49. అంటే భూమండలంపై సర్వత్రా దైవధర్మం, దేవుడు సమ్మతించిన జీవన సంవిధానపు పతాకం రెపరెపలాడే రోజు వచ్చేవరకూ దాని ఉన్నతి కోసం మీరు పోరాడుతూనే ఉండాలి.

50. వారు తాము ఇస్లాం స్వీకరించామని చెప్పి, ఇస్లామీయ విధుల్ని నెరవేర్చటం మొదలెడితే చాలు, మీరు పోరాటం ఆపండి. మీరు బాహ్యాచరణల్ని మాత్రమే చూడగల్గుతారు. అంతరంగ స్థితి అల్లాహ్‌కు మాత్రమే తెలుసు. కాబట్టి మీరు వారి లోగుట్టును గురించి ఆందోళన చెందనవసరం లేదు. ఆ సంగతిని సర్వజ్ఞాని అయిన అల్లాహ్ చూసుకుంటాడు.

51. అంటే – వారుగాని ఇస్లాంను స్వీకరించకుండా మీకు వ్యతిరేకంగా విచ్ఛిన్నకర ధోరణిని కొనసాగించినట్లయితే అల్లాహ్ తప్పకుండా మీకు తోడ్పాటునందిస్తాడు.

52. మీరు గనక విశ్వాసులుగా జీవించినట్లయితే అల్లాహ్ మీకు అండగా ఉంటాడు.

53. అల్లాహ్‌ను నమ్ముకున్నవారు, ఆయనను తమ సంరక్షకునిగా చేసుకున్నవారు మాత్రమే అంతిమ విజయం సాధిస్తారు. తనను నమ్ముకున్న వారిని అల్లాహ్ ఎన్నడూ నిరాధారులుగా వదలిపెట్టడు.

54. సత్యాసత్యాలను నిర్ణయించే రోజు అంటే బద్ర్ యుద్ధం జరిగిన రోజు అని భావం. బద్ర్ యుద్ధం హిజ్రీ శకం రెండవ సంవత్సరం, రమజాన్ నెల 17వ తేదీన జరిగింది. ఇది విశ్వాసులకు – అవిశ్వాసులకు మధ్య జరిగిన ప్రప్రథమ సంగ్రామం అవటం వల్లనూ, ఈ సంగ్రామంలో అల్లాహ్ ముస్లింలకు విజయాన్ని ప్రసాదించి ఇస్లాం

السَّبِيْلِ اِنْ كُنْتُمْ اٰمَنْتُمْ بِاللّٰهِ وَمَآ اَنْزَلْنَا عَلٰى عَبْدِنَا يَوْمَ
الْفُرْقَانِ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعٰنِ ۭ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿٤١﴾

విశ్వసించినట్లయితే – మీకు లభించిన ఎలాంటి యుద్ధప్రాప్తి అయినాసరే,[57] అందులోని ఐదోవంతు అల్లాహ్‌కు, ఆయన ప్రవక్తకు, బంధువులకు, అనాథలకు, నిరుపేదలకు, బాటసారులకు చెందుతుం దని తెలుసుకోండి.[58] అల్లాహ్‌కు ప్రతి దానిపై అధికారం ఉంది.

اِذْ اَنْتُمْ بِالْعُدْوَةِ الدُّنْيَا وَهُمْ بِالْعُدْوَةِ الْقُصْوٰى وَ
الرَّكْبُ اَسْفَلَ مِنْكُمْ ۭ وَلَوْ تَوَاعَدْتُّمْ لَاخْتَلَفْتُمْ فِي

42 ఆ సమయంలో మీరు దగ్గరలో ఉన్న అంచున ఉన్నారు. వారు దూరాన ఉన్న అంచున ఉన్నారు.[59] బిడారు మాత్రం మీకు దిగువన ఉంది.[60] ఒకవేళ మీరు గనక

సత్యమని స్పష్టంగా నిరూపించటం వల్లనూ ఈ దినాన్ని నిర్ణయాత్మక దినం(యౌముల్ ఫుర్‌ఖాన్)గా పేర్కొనటం జరిగింది.

55. రెండు సైన్యాలలో ఒకటి ముస్లింలది; రెండవది మక్కాకు చెందిన అవిశ్వాసులది.

56. అంటే కీలక యుద్ధం జరిగిన రోజున అల్లాహ్ అవతరింపజేసిన ఆయతులపైన, దైవదూతల ద్వారా అందజేసిన సహాయంపైన గట్టినమ్మకం ఉన్నట్లయితే...

57. యుద్ధప్రాప్తి (మాలె గనీమత్) అంటే యుద్ధంలో విజయానంతరం చేజిక్కే అవిశ్వాసుల ధనం అని అర్థం. పూర్వ సమాజాల వారికి ఈ సొమ్ము ధర్మసమ్మతంగా ఉండేది కాదు. యుద్ధానంతరం దైవవిరోధుల నుండి వశమైన సిరిసంపదలను ఒకచోట ప్రోగుచేసేవారు. ఆకాశం నుంచి అగ్ని వచ్చి దాన్ని పూర్తిగా భస్మీపటలం చేసేసేది. అయితే ముస్లిం సమాజం కోసం ఈ సొమ్ము ధర్మసమ్మతం (హలాల్) గావించబడింది. యుద్ధం జరగకుండానే – ఒడంబడికల ద్వారా, కప్పం ద్వారా, జిజ్‌యా ద్వారా – వసూలు అయ్యే సొమ్ములను "ఫై"గా వ్యవహరిస్తారు. ఒక్కోసారి యుద్ధప్రాప్తి కూడా "ఫై"గా వ్యవహరించబడుతుంది. ఈ సొమ్ము ఎక్కువ పరిమాణంలో ఉన్నా, తక్కువ పరిమాణంలో ఉన్నా–అది ఖరీదైనదైనా, అతి సామాన్యమైనదైనా–దాన్నంతటినీ ఒక చోట ప్రోగుచేసి నిర్ణీత పద్ధతి ప్రకారం విభజించటం జరుగుతుంది. వాటాలు పంపిణీ కానంతవరకూ ఏ సైనికుడూ తనకు దొరికిన ఏ వస్తువునూ తన దగ్గర ఉంచుకోలేదు.

58. వాస్తవానికి అల్లాహ్‌కు ఏ వస్తువూ అక్కరలేదు. కాకపోతే ప్రతిదీ అల్లాహ్ ప్రసాదితమే గనక, ఆయన ఆజ్ఞలే శిరసావహించబడతాయి గనక యిక్కడ 'అల్లాహ్ వాటా' అని అనబడింది. యదార్థానికి అల్లాహ్ మరియు ఆయన ప్రవక్త వాటా అంటే అది ఒకేవాటా. యుద్ధప్రాప్తిగా లభించిన సొమ్మును ఐదు భాగాలుగా విభజించి నాలుగు భాగాలు యుద్ధంలో పాల్గొన్న ముస్లిం యోధుల మధ్య పంచబడతాయి. వీటిలో కూడా కాలి నడకన యుద్ధానికి వచ్చినవానికి ఒక వంతు, వాహనం ద్వారా యుద్ధంలో

الْمِيعٰدِ وَلٰكِنْ لِّيَقْضِيَ اللّٰهُ اَمْرًا كَانَ مَفْعُوْلًا ۙ لِّيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَنْۢ بَيِّنَةٍ وَّيَحْيٰى مَنْ حَيَّ عَنْۢ بَيِّنَةٍ ؕ وَاِنَّ اللّٰهَ لَسَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ۙ﴿٤٢﴾

పరస్పరం తీర్మానం చేసుకుని ఉంటే నిర్ధారిత సమయానికి అక్కడ చేరుకునే విషయంలో మీరు విభేదించుకునేవారు.[61] కాని అల్లాహ్, ముందే నిర్ణయించబడిన ఒక పనిని చేసి తీరటానికి – నాశన మయ్యేవాడు స్పష్టమైన ఆధారంపై నాశనమవడానికీ, బ్రతికి వున్నవాడు కూడా స్పష్టమైన ప్రమాణంపై బ్రతికి ఉండడానికి గాను[62] (ఈ విధంగా వ్యూహ రచన చేశాడు). నిశ్చయంగా అల్లాహ్ అంతా వినేవాడు, అన్నీ తెలిసినవాడు.

పాల్గొన్న వానికి మూడు వంతులు లభిస్తాయి. 'ఖుముస్'గా వ్యవహరించబడే ఐదవ భాగం దైవప్రవక్త (స) అధీనంలోకి వస్తుంది. ఆ ఐదవ భాగం కూడా మరో ఐదు భాగాలుగా విభజించబడుతుంది అని అనబడింది. అందులో నుంచి ఒక భాగం దైవప్రవక్త (స)కు చెందుతుంది. ఈ భాగంలో నుంచి దైవప్రవక్త (స) తాను కోరిన ముస్లింల కోసం ఖర్చుపెట్టగలరు. "నాకు లభించిన ఐదవభాగం కూడా ముస్లింల శ్రేయస్సు కొరకు వెచ్చించబడుతుంది" అని దైవప్రవక్త (స) సెలవీయటం గమనార్హం (సుననె నసాయి, సహీహ్). రెండవ భాగం దైవప్రవక్త (స) బంధువులకు లభిస్తుంది. మూడవ భాగం తండ్రిలేని బిడ్డలకు దక్కుతుంది. నాల్గవ, ఐదవ భాగాలు వరుసగా నిరుపేదలకు, బాటసారులకు చెందుతాయి. ఈ 'ఖుముస్' సొమ్ము సమయ సందర్భాలనుబట్టి ఖర్చుచేయబడాలని పండితులు చెబుతారు.

59. అంటే మదీనా నగరానికి చేరువలో ఉన్న అంచు. కాగా; అవిశ్వాసులు దీనికి దూరాన ఉన్న మరో అంచున ఉన్నారు. మూలంలో **'దున్‌యా', 'ఖుస్‌వా'** అనే రెండు పదాలు వచ్చాయి. 'దున్‌యా' అనేది దునువ్వున్ నుంచి ఏర్పడింది. సమీపంలోనిది అని దీని అర్థం. 'ఖుస్‌వా' అంటే దూరంగా ఉన్నది అని అర్థం.

60. బిడారు అంటే అబూ సుఫ్యాన్ సారథ్యంలో సిరియా నుంచి మక్కా నగరం వైపుకు సాగిపోతున్న వర్తక బిడారు. అసలు ఆ వర్తక బిడారును అటకాయించే లక్ష్యంతోనే ముస్లింలు బయలుదేరారు. ఈ బిడారు పశ్చిమ దిక్కున పర్వతానికి చాలా దూరాన పల్లపు ప్రాంతంలో ఉంది. కాని యుద్ధం జరిగిన బద్ర్ క్షేత్రం మాత్రం ఎత్తైన ప్రదేశంలో ఉంది.

61. అంటే యుద్ధం ఫలానా తేదీన, ఫలానా చోట జరగాలి అని ఉభయవర్గాల వారు

43 (ఓ ప్రవక్తా! ఆ సమయంలో) అల్లాహ్ నీ కలలో వారి సంఖ్యను అల్పంగా చేసి చూపించాడు. వారిని అధిక సంఖ్యలో చూపి ఉంటే, మీరు జడుసుకుని, ఈ వ్యవహారంలో మీరు పరస్పరం గొడవపడి ఉండేవారు. అయితే అల్లాహ్ (మిమ్మల్ని) కాపాడాడు. నిశ్చయంగా ఆయన గుండె ల్లోని గుట్టును (సయితం) బాగా ఎరిగిన వాడు.[63]

إِذْ يُرِيكَهُمُ اللَّهُ فِي مَنَامِكَ قَلِيلًا وَلَوْ أَرَاكَهُمْ كَثِيرًا لَفَشِلْتُمْ وَلَتَنَازَعْتُمْ فِي الْأَمْرِ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ سَلَّمَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٤٣﴾

44 నిర్ణయించబడిన కార్యాన్ని పూర్తి చేసేందుకు[64] మీరు పరస్పరం మార్కొన్న సమయంలో అల్లాహ్, మీ కళ్లకు వారు

وَإِذْ يُرِيكُمُوهُمْ إِذِ الْتَقَيْتُمْ فِي أَعْيُنِكُمْ قَلِيلًا وَيُقَلِّلُكُمْ

ముందుగానే నిశ్చయించుకుని ఉంటే బహుశా ఏదో ఒక వర్గం యుద్ధాన్ని దాటవేసే యత్నం చేసి ఉండేదేమో! అయితే నిర్ణయాత్మకమైన ఈ యుద్ధం జరిగి తీరాల్సిందేనని దేవుడు రాసిపెట్టేశాడు. అందుచేత ఇరువర్గాల వారూ 'బద్ర్' అనే స్థలంలో ఒండొకరిని ఎదుర్కొనక తప్పని పరిస్థితులు సృష్టించబడ్డాయి.

62. అల్లాహ్ ప్రణాళిక ననుసరించి బద్ర్ రణరంగంలో ఇరువర్గాల వారూ ముఖాముఖీ కావలసి వచ్చింది. ఆ యుద్ధం తరువాత విశ్వాసం (ఈమాన్)పై బ్రతికి ఉన్నవారికి ఇస్లాం ఒక సత్యధర్మం అన్న సంగతి తెలిసిపోవాలి. అతను కడదాకా ఆ సత్యంపై జీవించాలి. ఈ సత్య ధర్మం పట్ల అతను ఎన్నడూ ఊగిసలాటకు లోనుకాకుండా ఉండాలి. ఎందుకంటే బద్ర్ సంగ్రామంలో అతను సత్యాన్ని కళ్లారా చూశాడు కాబట్టి! అలాగే ఎవరయినా అవిశ్వాసం (కుఫ్ర్)పై వధించబడితే వారు ఎన్నుకున్న మార్గం అపమార్గం అన్న సంగతి కూడా ఈ యుద్ధంలో స్పష్టమయిపోయింది.

63. మహాప్రవక్త (సఅసం) గారు స్వప్నంలో అవిశ్వాసులు బహుకొద్దిమంది ఉన్నట్లు చూశారు. ఆ విషయమే ఆయన (స) తన సహచరులకు చెప్పారు. దీంతో ప్రియసహచరుల ఆత్మ విశ్వాసం పెరిగింది. ఒకవేళ, అవిశ్వాసులు చాలామంది ఉన్నారన్న సంగతి వారికి తెలిస్తే వారు ధైర్యం కోల్పోయేవారు. యుద్ధం చేయాలా? వద్దా? అని వారు తటపటాయించేవారు. ఈ రెండు విపత్తుల నుంచి కూడా అల్లాహ్ వారిని కాపాడాడు.

64. అల్లాహ్ సంకల్పించినది జరిగి తీరటానికిగాను పరిస్థితుల స్వరూపం ఈ విధంగా మలచబడింది.

فِىٓ اَعْيُنِهِمْ لِيَقْضِىَ اللّٰهُ اَمْرًا كَانَ مَفْعُوْلًا ؕ وَاِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ الْاُمُوْرُ ﴿٤٤﴾

(శత్రువులు) కొద్దిమందిగా కనిపించేలా చేశాడు. అదే సమయంలో వారి కళ్లకు కూడా మిమ్మల్ని కొద్దిమందిగానే[65] చూపించాడు. సమస్త వ్యవహారాలూ అల్లాహ్ వైపుకే మళ్ళించబడతాయి.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْۤا اِذَا لَقِيْتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوْا وَاذْكُرُوا اللّٰهَ كَثِيْرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴿٤٥﴾

45 ఓ విశ్వాసులారా! మీరు ఏ ప్రత్యర్థి సైన్యాన్ని అయినా ఎదుర్కోవలసి వచ్చినప్పుడు నిలకడ చూపండి. అత్యధికంగా అల్లాహ్‌ను స్మరించండి. తద్వారా మీకు విజయం ప్రాప్తించవచ్చు.[66]

65. ముస్లింలు కూడా ముష్రిక్కులకు చాలా కొద్దిమందిగా కనిపించేలా చేయటంలోని మర్మం ఏమిటంటే, ఒకవేళ ముస్లింలు భారీ సైన్యంగా వారి కంటికి కానవచ్చి ఉంటే బహుశా వారు యుద్ధం చేయకుండా తోకముడిచే వారేమో! యుద్ధానికి ముందు ముస్లింలు వారి కంటికి గుప్పెడు మనుషులుగానే కానవచ్చారు. తీరా యుద్ధం మొదలయ్యాక పరిస్థితి మారిపోయింది. ముస్లింలు తమకన్నా రెట్టింపు ఉన్నట్లు అవిశ్వాసులకు అనిపించింది. ఆలి ఇమ్రాన్ సూరాలోని 13వ ఆయతు ద్వారా ఈ విషయం రూఢీ అయింది. ముస్లింల పట్ల అవిశ్వాసుల గుండెల్లో దడ పెంచటానికే దైవికంగా ఇలా జరిగింది. అంటే తొలుత అవిశ్వాసుల్లో సమరోత్సాహాన్ని నూరిపోసి, తీరా కదన రంగంలో కాలుదువ్విన పిమ్మట వారి ఉత్సాహాన్ని నీరుగార్చాలి. ఇదీ ఈ సందర్భంగా అల్లాహ్ తరఫున అవలంబించబడిన రణనీతి.

66. ఇక్కడ ముస్లింలకు రణనీతి గురించి ఉపదేశించబడింది. శత్రువులను యుద్ధరంగంలో ఎదుర్కొన్నప్పుడు వారు ఎలా వ్యవహరించాలో తాకీదు చేయటం జరిగింది. 1. అన్నిటికన్నా ముందు వారిలో స్థిరత్వం ఉండాలి. కదన రంగంలో మొక్కవోని సాహసాన్ని ప్రదర్శించాలి. ఈ నిలకడ లేనంత వరకూ యుద్ధమైదానంలో నిలబడటం కష్టం. అయితే రణనీతిలో భాగంగా ఓ వైపుకు తప్పుకోవటం, వెనక్కి తగ్గటం వంటివి అధైర్యం క్రిందికి రావు. ఇలాంటి ఎత్తుగడలకు వినాయింపు ఉంటుంది. దీని గురించి ఇంతకు ముందు కూడా చర్చించటం జరిగింది. 2. రెండో ముఖ్య విషయం ఏమిటంటే కదనరంగంలో సయితం అల్లాహ్‌ను మరచిపోకూడదు. పైగా ఆ క్షణాల్లో అల్లాహ్‌ను వీలయినంత ఎక్కువగా స్మరించాలి. అనుక్షణం ఆయన అండదండలను కోరుకుంటూ ఉండాలి. యుద్ధరంగంలో వారు అల్ప సంఖ్యలో ఉన్నప్పుడు దైవసహాయాన్ని అర్థిస్తూ ఉండాలి. అధిక సంఖ్యలో ఉన్నప్పుడు కూడా దైవధ్యానం అవసరమే. ఎందుకంటే వారి సంఖ్యా బలం వారిలో గర్వాహంకారాన్ని సృజించకుండా ఉండటానికి

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٤٦﴾

46 ఇంకా మీరందరూ అల్లాహ్‌కూ, ఆయన ప్రవక్తకూ విధేయులై ఉండండి. పరస్పరం గొడవపడకండి. అలా చేస్తే (గొడవపడ్డారంటే) మీరు పిరికివారై పోతారు. మీ శక్తి సన్నగిల్లిపోతుంది. అందుకే సహన స్థయిర్యాలను పాటించండి. స్థయిర్యం కనబరచే వారికి అల్లాహ్ తోడుగా ఉంటాడు.[67]

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِن دِيَارِهِم بَطَرًا وَرِئَاءَ النَّاسِ وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ ۚ وَاللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿٤٧﴾

47 అహంకారాన్ని ప్రదర్శిస్తూ, ప్రజల ముందు తమ బడాయిని చాటుకుంటూ తమ ఇండ్ల నుంచి బయలుదేరిన వారి మాదిరిగా, అల్లాహ్ మార్గం నుండి ప్రజలను ఆపే వారిలాగా మీరు తయారవకండి.[68] వారి ఆగడాలపై అల్లాహ్ పట్టు బిగించనున్నాడు.

దైవనామస్మరణ అవసరం. దైవనామస్మరణ ద్వారా వారి నిజస్థితి ఎల్లప్పుడూ వారికి జ్ఞాపకముంటుంది. వారెన్నడూ తమ శక్తియుక్తుల ద్వారా గెలవలేరనీ, దేవుని తోడ్పాటుతోనే గెలుపు సిద్ధిస్తుందన్న యదార్థం సదా వారి మనసులలో మెదలుతూ ఉండాలి.

67. మూడవ ముఖ్య ఉపదేశం ఇది. యుద్ధం లాంటి సంక్లిష్ట పరిస్థితుల్లో దైవం పట్ల, దైవప్రవక్త పట్ల అవిధేయతను ప్రదర్శిస్తే దాని పరిణామం ఎంత భయంకరంగా ఉంటుందో ఊహించటం కష్టం కాదు. ఆ మాటకొస్తే సాధారణ సమయాల్లో కూడా దైవం మరియు దైవప్రవక్త విధేయతకు కట్టుబడి ఉండాల్సిందే. ఇక యుద్ధంలాంటి అసాధారణ పరిస్థితుల్లోనయితే ఈ విధేయతా భావం మరింత ప్రాముఖ్యాన్ని సంతరించుకుంటుంది. ఈ సందర్భంగా ఎక్కడ, ఏ కాస్త అవిధేయత తొంగిచూసినా దైవసహాయం నిలిచిపోవచ్చు. 4. నాల్గో ముఖ్యాంశం ఏమిటంటే అనైక్యతకు, అంతః కలహాలకు తావీయకుండా అందరూ ఒకే త్రాటిపై ఉండాలి. మనస్పర్థలు మనో నిబ్బరాన్ని నీరు గారుస్తాయి. దీనిమూలంగా మీ శక్తి క్షీణిస్తుంది. 5. యుద్ధరంగంలో ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ సహన స్థయిర్యాలను విడనాడకూడదు. ఒకవేళ ఓటమి కళ్లముందు కదలాడుతున్నా సరే వెన్ను చూపరాదు. మహనీయ ముహమ్మద్ (సఅసం) వారు ఒక హదీసులో ఇలా ప్రవచించారు: "ప్రజలారా! శత్రువుతో తలపడే స్థితిని

وَاِذۡ زَيَّنَ لَهُمُ الشَّيۡطٰنُ اَعۡمَالَهُمۡ وَقَالَ لَا غَالِبَ لَـكُمُ الۡيَوۡمَ مِنَ النَّاسِ وَاِنِّىۡ جَارٌ لَّـكُمۡ‌ ۚ فَلَمَّا تَرَآءَتِ الۡفِئَتٰنِ نَكَصَ عَلٰى عَقِبَيۡهِ وَقَالَ اِنِّىۡ بَرِىۡۤءٌ مِّنۡكُمۡ اِنِّىۡۤ اَرٰى مَا لَا تَرَوۡنَ اِنِّىۡۤ اَخَافُ اللّٰهَ‌ ؕ وَاللّٰهُ شَدِيۡدُ الۡعِقَابِ ۞

48 ఆ సమయంలో షైతాను వారి కార్యకలాపాలను వారికి ఎంతో రమణీయ మైనవిగా చేసి చూపాడు. “ఈ రోజు మిమ్మల్ని ఓడించేవాడు జనులలో ఎవడూ లేడు. నేను సయితం మీకు అండగా ఉన్నాను!” అని చెప్పాడు. కాని తీరా ఆ ఇరుపక్షాలు పరస్పరం ఎదురుపడినప్పుడు వాడు తన మడమలపై వెనుతిరిగి పోయాడు. “ఈ వ్యవహారంలో మీతో నాకెలాంటి సంబంధం లేదు. మీరు చూడనిది నేను చూస్తున్నాను.[69] నేను అల్లాహ్‌కు భయపడుతున్నాను.[70] అల్లాహ్ చాలా కఠినంగా శిక్షించేవాడు”[71] అని అన్నాడు.

కాంక్షించకండి. సదా అల్లాహ్ నుండి శాంతిని కోరుతూ ఉండండి. ఒకవేళ శత్రువును ఎదుర్కోవలసిన అగత్యమే గనక ఏర్పడితే అప్పుడు సహనస్థయిర్యాలను చూపండి (ధైర్యంతో పోరాడండి). స్వర్గం ఖడ్గాల నీడలో ఉందని బాగా తెలుసుకోండి” (సహీహ్ బుఖారీ – కితాబుల్ జిహాద్).

68. మక్కాకు చెందిన అవిశ్వాసులు తమ వర్తక బృందాన్ని ఆదుకోవటానికి, ముస్లింలతో యుద్ధం చేయడానికి బయలుదేరినప్పుడు అహంకారంతో విర్రవీగుతూ, తమ శౌర్యాన్ని జబ్బచరచి ప్రజల ముందు ప్రదర్శిస్తూ మరీ వచ్చారు. ఆ విషయాన్నే అల్లాహ్ యిక్కడ ప్రస్తావిస్తూ, ముస్లింలకు అలాంటి బడాయి ఎన్నటికీ శోభించదని తాకీదు చేస్తున్నాడు.

69. ముష్రిక్కులు మక్కా నుంచి బయలుదేరినప్పుడు వారికి వారి ప్రత్యర్థి తెగ అయిన బనీ బకర్ బిన్ కినాన పట్ల కొంత భయాందోళన ఉండేది. ఆ తెగవారు వెనుక నుంచి వచ్చి తమను చుట్టుముడతారేమోనని ముష్రిక్కులు అనుమానించారు. ఆ సమయంలో బనీ బకర్ సర్దారు అయిన సురాఖా బిన్ మాలిక్ ఆకారంలో షైతాను ప్రత్యక్షమై ముష్రిక్కులకు విజయం వరిస్తుందన్న శుభవార్త అందించాడు. పైగా తన సహాయ సహకారాలు వారికి తోడుగా ఉంటాయని హామీ ఇచ్చాడు. కాని యుద్ధ రంగంలో అల్లాహ్ తరఫున దూతలు దిగిరావటం చూసి షైతాను తోకముడిచాడు.

70. అల్లాహ్ పట్ల భయము, భీతి ఏర్పడగానే షైతానుకు చెమటలు పట్టాయి. ముస్లింలకు దేవుని ప్రత్యేక తోడ్పాటు ఉందని, ముస్లింల ముందు ఈ రోజు ముష్రిక్కులు నిలువలేరని ఆ జిత్తులమారికి అర్థమైపోయింది.

49 ఆ సందర్భంగా కపటులు, హృదయాలలో రోగం ఉన్నవారు[72] కూడా ఇలా అన్నారు : "వీళ్ళ ధర్మం వీళ్ళని మోసంలో పడవేసింది."[73] కాని ఎవరు అల్లాహ్‌ను నమ్ముకున్నారో నిశ్చయంగా అల్లాహ్ సర్వాధిక్యుడు, వివేకవంతుడు[74] (అని తెలుసుకోవాలి).

إِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ غَرَّ
هَٰؤُلَاءِ دِينُهُمْ ۗ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ
حَكِيمٌ ﴿٤٩﴾

50 (ఓ ప్రవక్తా!) దూతలు సత్యతిరస్కారుల ప్రాణాలు తీస్తూ ఉన్నప్పటి దృశ్యాన్ని నువ్వు చూడగలిగితే ఎంత బావుండు! వారు వాళ్ల ముఖాలపై, పిరుదులపై కొడుతూ ఉంటారు. ఇంకా ఇలా అంటూ ఉంటారు: "ఇదిగో, దహించివేసే శిక్షను చవిచూడండి.[75]

وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ يَتَوَفَّى الَّذِينَ كَفَرُوا ۙ الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ
وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٥٠﴾

71. ఈ పలుకులు షైతానువీ కావచ్చు లేక షైతాను ఈ విధంగా పలికాడని అల్లాహ్ తరఫున చెప్పబడినవీ కావచ్చు.

72. అంటే అప్పుడప్పుడే ఇస్లాం స్వీకరించిన ముస్లింలు అయి ఉండవచ్చు. వారి ఆంతర్యాలలో ఇస్లాం ఇంకా బలపడి ఉండకపోవటం మూలంగా ముస్లింలకు విజయం చేకూరుతుందో లేదో నన్న శంక వారిలో కలిగి ఉంటుంది. లేదా ముష్రిక్కులనుద్దేశించి ఇలా అని ఉండవచ్చు లేదా మదీనాలో నివసించే యూదుల్ని ఉద్దేశించి ఈ విధంగా అని ఉండవచ్చు.

73. అంటే గుప్పెడుమంది, సరైన ఆయుధాలు కూడా లేకుండా అంతపెద్ద సైన్యాన్ని ఎలా ఎదుర్కోవాలని వీళ్లు బయలుదేరారు? వీళ్లు విశ్వసిస్తున్న ధర్మం వీళ్లని మోసంలో పడవేసింది. వీళ్లు మత పిచ్చిలో పడి వివేచనను కోల్పోతున్నారు. ఏమాత్రం ఇంగిత జ్ఞానం లేకుండా కేవలం ఆవేశంతో దూసుకుపోతున్నారని మొసలి కన్నీరు కార్చసాగారు.

74. శక్తిమంతుడైన అల్లాహ్‌ను నమ్ముకున్న విశ్వాసుల సహన స్థయిర్యాల సంగతి ఈ ప్రాపంచిక పూజారులకు ఏం తెలుసు?! ఏ ఏ మార్గాల నుంచి అల్లాహ్ తోడ్పాటు నందిస్తాడో, ఏ దిశ నుంచి శత్రువుల వెన్ను విరుస్తాడో ఈ సందేహాల స్వాములకు ఇంకా తెలియదు. తెలిస్తే వారు ఇలాంటి కాకిలెక్కలు వేయరు అన్నది ఈ పలుకుల సారాంశం.

ذٰلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيْكُمْ وَاَنَّ اللّٰهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيْدِ ﴿٥١﴾

51 “ఇది మీ చేతులు ముందుగానే చేసి పంపుకున్న పాపానికి ప్రతిఫలం. అంతే గాని అల్లాహ్ తన దాసులకు అన్యాయం చేసేవాడు కాడు.”[76]

كَدَاْبِ اٰلِ فِرْعَوْنَ ۙ وَالَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ ؕ كَفَرُوْا بِاٰيٰتِ اللّٰهِ فَاَخَذَهُمُ اللّٰهُ بِذُنُوْبِهِمْ ؕ اِنَّ اللّٰهَ قَوِيٌّ شَدِيْدُ الْعِقَابِ ﴿٥٢﴾

52 (వీళ్ల ధోరణి) ఫిరౌను అనుయాయుల, వారి పూర్వీకుల ధోరణిని పోలి ఉన్నది.[77] వారు అల్లాహ్ ఆయతులను తిరస్కరించగా, అల్లాహ్ వారి పాపాల కారణంగా వారిని పట్టుకున్నాడు. నిస్సందేహంగా అల్లాహ్ బలవంతుడు, కఠినంగా శిక్షించేవాడూను.

75. కొంతమంది ఖుర్ఆన్ వ్యాఖ్యాతలు బద్ర్ యుద్ధంలో హతులైన ముష్రిక్కుల గురించి ఈ విధంగా చెప్పబడిందని అభిప్రాయపడ్డారు. హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజి) కథనం: “ముష్రిక్కులు ముస్లిం యోధుల వైపుకు దూసుకువచ్చినప్పుడు ముస్లింలు తమ ఖడ్గాలతో వారి ముఖాలపై వేటు వేసేవారు. ఆ దెబ్బల నుంచి తప్పించుకోవటానికి ముష్రిక్కులు వీపు తిప్పుకుని పారిపోయే యత్నం చేసేవారు. అప్పుడు దైవదూతలు వారి పిరుదులపై ఖడ్గాలతో వాయించేవారు.” అయితే ఈ ఆయతు సర్వ సాధారణమయింది. దైవవచనాలను త్రోసిపుచ్చిన అవిశ్వాసులు, ముష్రిక్కులందరికీ ఇది వర్తిస్తుంది. దీని భావం ఏమిటంటే మరణ ఘడియలలో దైవదూతలు వారి ముఖాలపై, పిరుదులపై కొడతారు. అల్ అన్ఆమ్ సూరాలో చెప్పబడినట్లు : “దైవదూతలు వారిని కొట్టడానికి తమ చేతుల్ని చాపుతారు” (93). ప్రళయదినాన అవిశ్వాసులను నరకం వైపుకు తీసుకుపోతున్నప్పుడు ఈ విధంగా కొడతారనీ, అప్పుడు నరక ద్వారపాలకుడు, “సరే, ఇక దహించే శిక్షను అనుభవించండి” అని అంటాడనీ మరి కొంతమంది విద్వాంసులు వ్యాఖ్యానించారు.

76. మీ స్వయంకృతాల మూలంగానే ఈ దెబ్బలు మీకు పడుతున్నాయి. ఉత్తుత్తిగా అల్లాహ్ తన దాసులను శిక్షించడు. వాస్తవానికి ఆయన న్యాయశీలుడు. అన్ని రకాల అన్యాయాలకు, దౌర్జన్యాలకు ఆయన అతీతుడు. ఒక హదీసె ఖుద్సీలో అల్లాహ్ స్వయంగా ఇలా సెలవిచ్చాడు: “నా దాసులారా! అన్యాయం చేయటాన్ని నేను స్వయంగా నా కొరకు నిషేధించుకున్నాను. మీమధ్య కూడా దీనిని నిషిద్ధపరచాను. కాబట్టి మీరు ఒండొకరిపై అన్యాయానికి పాల్పడకండి. నా దాసులారా! ఇదిగో,

ذٰلِكَ بِأَنَّ اللّٰهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِّعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلٰى قَوْمٍ حَتّٰى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ ۙ وَأَنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٣﴾

53 ఇలా ఎందుకు జరుగుతుందంటే, అల్లాహ్ ఏ జాతివారికైనా అనుగ్రహాన్ని ప్రసాదించిన తర్వాత వారు స్వయంగా తమకు తామై తమ స్థితిని మార్చుకుంటేనే తప్ప[78] అల్లాహ్ తాను ప్రసాదించిన అనుగ్రహాన్ని మార్చడు. నిశ్చయంగా అల్లాహ్ అంతా వినేవాడు, అన్నీ తెలిసిన వాడు.

كَدَأْبِ آلِ فِرْعَوْنَ ۙ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ۚ كَذَّبُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ فَأَهْلَكْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَأَغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ ۚ وَكُلٌّ كَانُوا ظَالِمِينَ ﴿٥٤﴾

54 (వీళ్ళ పోకడ) ఫిరౌను అనుచరుల, వారి పూర్వీకుల పోకడను పోలి ఉన్నది – వారు తమ ప్రభువు నిదర్శనాలను ధిక్కరించారు. అప్పుడు మేము వారి పాపాల కారణంగా వారిని నాశనం చేశాము. ఫిరౌనీయులను ముంచి వేశాము. వారంతా దుర్మార్గులే.[79]

నేను నమోదు చేసిన మీ కర్మలను చూసుకోండి. ఎవరు తమ కర్మలలోని మేలును చూసుకుంటారో వారు దైవస్తోత్రం చేయాలి. మరెవరు తమ కర్మలలో తద్భిన్నమైన దాన్ని చూస్తారో వారు తమ ఆత్మలనే నిందించుకోవాలి" (సహీహ్ ముస్లిం, కితాబుల్ బిర్ర్).

77. అరబీలో 'దఅబ్' (دَأْبِ) అనే పదం వాడబడింది. అంటే అలవాటు, ధోరణి, పోకడ అని అర్థం. అంటే పైగంబరులను ధిక్కరించటంలో వీళ్ల ధోరణి (లేక పోకడ) ని చూస్తుంటే, వీళ్లు ఫిరౌను అనుంగు అనుచరుల్లాగా, వారి పూర్వీకులైన అవిశ్వాసుల్లాగా కనిపిస్తున్నారు. పూర్వం వారు కూడా ఈ రకంగానే తమ ప్రవక్తలను త్రోసిపుచ్చేవారు.

78. ఏ జాతి అయినాసరే తన సత్ప్రవర్తన నుండి మరలిపోకుండా ఉన్నంతవరకూ, అంటే దైవానుగ్రహాల పట్ల నిర్లక్ష్య వైఖరి అవలంబించకుండా, మంచిపట్ల వైముఖ్యం ప్రదర్శించకుండా ఉన్నంతవరకూ అల్లాహ్ వారిపై తన అనుగ్రహాల వర్షాన్ని కురిపిస్తూనే ఉంటాడు. ఒకవేళ వారిలో గనక విచ్ఛిన్నకర ధోరణి ప్రబలిపోయి, వారు భూమిలో చెలరేగిపోవటం మొదలెడితే అల్లాహ్ వారిపై అనుగ్రహాలకు బదులు ఆగ్రహ వర్షం కురిపిస్తాడు. 'శిక్ష' అనే కొరడాను ఝుళిపిస్తాడు. ఇది దేవుని సంప్రదాయం. వేరే మాటల్లో చెప్పాలంటే జాతులలో పాపాలు మితిమీరిపోయిన కారణంగానే అల్లాహ్ తన అనుగ్రహాల ద్వారాన్ని మూసివేస్తాడు. కనుక దైవాను

55 సత్యాన్ని తిరస్కరించి, ఎన్నటికీ దానిని విశ్వసించకుండా ఉండేవారే అల్లాహ్ దృష్టిలో అత్యంత హీనమైన జంతువులు.[80]

إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِندَ اللَّهِ الَّذِينَ كَفَرُوا فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٥﴾

56 నువ్వు వారితో ఒప్పందం చేసుకున్నావు. అయినా వారు తమ ఒప్పందాన్ని పదే పదే ఉల్లంఘిస్తున్నారు. పైపెచ్చు ఏమాత్రం భయపడటం లేదు.[81]

الَّذِينَ عَاهَدتَّ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنقُضُونَ عَهْدَهُمْ فِي كُلِّ مَرَّةٍ وَهُمْ لَا يَتَّقُونَ ﴿٥٦﴾

గ్రహాలను పొందడానికి ప్రజలు పాపాలకు దూరంగా ఉండాలి. అవిధేయతా ధోరణిని మానుకుని విధేయతా భావాన్ని అలవరచుకోవాలి. జరిగిన తప్పులపై పశ్చాత్తాపం చెందాలి. క్షమాభిక్షకై వేడుకోవాలి.

79. ఈ విషయం ఇంతకుముందు కూడా వచ్చింది. అయితే ఈ వచనంలో వారిని ముంచివేశాము, నాశనం చేశాము అన్న పదాలు వచ్చాయి. అల్లాహ్ వారిని సముద్రంలో ముంచి వారిపై ఎలాంటి అన్యాయానికీ పాల్పడలేదనీ, వారి అపరాధాల మూలంగానే వారికీ గతి పట్టిందని కూడా స్పష్టం చేయటం జరిగింది. యదార్థానికి అల్లాహ్ ఎవరిపై దౌర్జన్యం చేసేవాడు కాడు. “నీ ప్రభువు తన దాసులకు అన్యాయం చేసేవాడు కాడు” (హామీమ్ అస్సజ్దహ్ – 46).

80. “మనుషులందరికన్నా అల్పులు” (షర్రన్నాసి) అని అనే బదులు “జంతువులన్నింటి కన్నా హీనులు” (షర్రద్దవాబ్బి) అని అనటం గమనార్హం. దవాబ్బ్ అన్న పదాన్ని సాధారణంగా జంతువుల కోసం వాడతారు. దీనిప్రకారం వారు మానవులు, పశువుల కన్నా హీనులు అన్న భావం వస్తుంది. అవిశ్వాసులు మనుషులే అయినప్పటికీ సత్య తిరస్కారం మూలంగా వారు జంతువుల్లా మారిపోయారు. కాదు, జంతువుల కన్నా హీనంగా తయారయ్యారు.

81. అవిశ్వాసుల ఇంకొక దుష్ట లక్షణం, దురలవాటు ఇక్కడ ప్రస్తావించబడింది. వారు పదే పదే ఒడంబడికను ఉల్లంఘిస్తూ ఉంటారు. నియమోల్లంఘనకు పాల్పడు తున్నప్పుడూ వారిలో ఏ కోశానా భయభక్తులుండవు. సిగ్గూ ఎగ్గూ ఉండవు. యూద తెగ అయిన బనూ ఖురైజా నుద్దేశ్యించి ఈ మాటలనబడ్డాయని కొంతమంది విద్వాంసులు అభిప్రాయపడ్డారు. యుద్ధ సమయాలలో అవిశ్వాసులకు ఏ విధంగానూ సహాయం అందించబోమని అంతకుముందు యూదులు మహాప్రవక్త (స)తో ఒప్పందం చేసుకున్నారు. కాని తీరా యుద్ధ సమయంలో వారు ఈ ఒప్పందాన్ని ఉల్లంఘించి దైవప్రవక్త (సఅసం)కు మోసం చేశారు.

فَإِمَّا تَثْقَفَنَّهُمْ فِي الْحَرْبِ فَشَرِّدْ بِهِم مَّنْ خَلْفَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿٥٧﴾

57 కాబట్టి యుద్ధంలో నువ్వు ఎప్పుడైనా వారిపై ఆధిక్యం పొందితే వారి వెనుక ఉన్న వారు సయితం బెంబేలెత్తి పారి పోయేలా వారిని గట్టిగా వాయించు.[82] ఆ విధంగానయినా వారికి బుద్ధిరావచ్చు.

وَإِمَّا تَخَافَنَّ مِن قَوْمٍ خِيَانَةً فَانبِذْ إِلَيْهِمْ عَلَىٰ سَوَاءٍ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْخَائِنِينَ ﴿٥٨﴾

58 ఒకవేళ ఏ జాతి వారైనా నమ్మక ద్రోహానికి పాల్పడవచ్చన్న భయం నీకు కలిగితే – సరిసమానంగా – వారి ఒప్పందాన్ని వారి ముందు విసిరివెయ్యి.[83] నమ్మక ద్రోహం చేసేవారిని అల్లాహ్ ఎంతమాత్రం ఇష్టపడడు.[84]

82. **"షర్రిద్ బిహిమ్"** అంటే (అదను చూసి) వారికి దెబ్బ కొట్టు అని భావం. ఆ దెబ్బకు వారు అదిరిపోవాలి. వారేకాదు, వారికి తోడ్పడటానికి వెనుకనుంచి వస్తున్న మిత్ర పక్షాల్లో సయితం కలవరం మొదలవ్వాలి. ఈ దెబ్బకు వారంతా హడలిపోయి పలాయనం చిత్తగించాలి. మరోసారి కన్నెత్తి చూడటానికి కూడా సాహసించని విధంగా వారికి బుద్ధి చెప్పాలి అన్న భావం వస్తుంది.

83. 'నమ్మక ద్రోహం' అంటే సంధిచేసుకుని, లోపాయికారిగా మూడో పక్షంతో చేతులు కలపటం లేదా అదను చూసి జారుకోవటం అని యిక్కడ భావం. ఎవరయినా ఇలాంటి ద్వంద్వ ప్రవృత్తిని కలిగిఉంటే, వారి కదలికల్ని జాగ్రత్తగా గమనిస్తూ ఉండాలి. వారి ద్రోహబుద్ధి బయటపడగానే వారితో చేసుకున్న సంధిని భగ్నం చేస్తున్నట్లు ప్రకటించాలి. మీకూ – మాకూ మధ్య ఇకమీదట ఎలాంటి మైత్రీ సంబంధాలు లేవు అని నిర్దిష్టంగా చెప్పేయాలి.

84. ఒకవేళ ఇలాంటి నమ్మకద్రోహం (మోసం) ముస్లింల తరఫున జరిగినా సరే అది కూడా క్షమార్హం కాదు. మాట నిలుపుకునే వారిని మాత్రమే అల్లాహ్ ప్రేమిస్తాడు.

హజ్రత్ ముఆవియా (రజి) కాలంలో ఆయనకు – రోమనులకు మధ్య నిర్యుద్ధ సంధి కుదిరింది. సంధి గడువు ముగియబోతుండగా సరిహద్దుల వెంబడి ముఆవియా (రజి) తమ సేనలను మోహరించసాగారు. గడువు సమాప్తమైన మరుక్షణాన రోమను రాజ్యంపై దండయాత్ర చేయాలన్నది ఆయన అభిమతం. ఈ సంగతి అమ్ర్ బిన్ అబస (రజి) అనే సహాబీకి తెలిసింది. ఈ యుద్ధ సన్నాహాలను ఆయన నమ్మక ద్రోహంగా, మోసపూరిత చర్యగా అభివర్ణించారు. ఆ సందర్భంగా ఆయన దైవప్రవక్త

59 తాము (శిక్ష నుండి తప్పించుకుని) ముందుకు సాగిపోయామని అవిశ్వాసులు ఎన్నడూ తలపోయరాదు. ఎట్టి పరిస్థితి లోనూ వారు మమ్మల్ని అశక్తుల్ని చేయ లేరు.

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَبَقُوا ۚ إِنَّهُمْ لَا يُعْجِزُونَ ﴿٥٩﴾

60 మీరు వాళ్లను ఎదుర్కోవటానికి శాయ శక్తులా బలాన్ని కూడగట్టుకోవటం[85] ద్వారా, కట్టివుంచిన గుఱ్ఱాల ద్వారా సన్నద్ధులై ఉండండి. ఈ సన్నాహాల ద్వారా మీరు అల్లాహ్ విరోధులను, మీ విరోధు లను, మీకు తెలియకుండా ఉన్న – కాని అల్లాహ్‌కు మాత్రం బాగా తెలిసిన – ఇతర శత్రువులను కూడా భయకంపితుల్ని చేయ వచ్చు. అల్లాహ్ మార్గంలో మీరు వెచ్చించే దంతా మీకు పూర్తిగా తిరిగి ఇవ్వబడు తుంది. మీకెలాంటి అన్యాయమూ జరగదు.

وَأَعِدُّوا لَهُم مَّا اسْتَطَعْتُم مِّن قُوَّةٍ وَمِن رِّبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَآخَرِينَ مِن دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ ۚ وَمَا تُنفِقُوا مِن شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٦٠﴾

(సఅసం) గారి ఒక హదీసును ఉటంకిస్తూ ముఆవియా (రజి) చేస్తున్న పని సంధి ఒప్పందాలకు విరుద్ధమని చెప్పారు. దాంతో హజ్రత్ ముఆవియా (రజి) వెనక్కి తగ్గారు. తమ సేనలను సరిహద్దు రేఖనుంచి వెనక్కి పిలిపించుకున్నారు. (ముస్నదె అహ్మద్ – సంపుటి : 5, పేజీ – 111; అబూదావూద్ – కితాబుల్ జిహాద్; తిర్మిజీ – అబ్వాబుస్సియర్....)

85. ఈ ఆయతులో శక్తిమేరకు బలాన్ని కూడగట్టుకోవటమంటే విలువిద్యలో రాటుదేలటం అని మహనీయ ముహమ్మద్ (స) వారి ద్వారా రూఢీ అవుతోంది (సహీహ్ ముస్లిం: కితాబుల్ ఇమార...). ఎందుకంటే ఆ కాలంలో అదొక గొప్ప యుద్ధ సాధనంగా ఉండేది. యుద్ధాల కోసం అశ్వబలం ఎంతగా అవసరమో, విలుకాండ్ర అవసరం కూడా అంతే ఉండేది.

అయితే ఈ కాలంలో వీటి అవసరం అంతగా లేదు. ఇది యుద్ధ విమానాల, టాంకర్ల, బాంబుల, మిజైళ్ళ యుగం. ఇప్పుడు వీటిని సమకూర్చుకున్నవారే శక్తిమంతు లనబడతారు.

61 ఒకవేళ వారు సంధివైపు మొగ్గు చూపితే (ఓ ప్రవక్తా!) నువ్వు కూడా సంధి వైపుకు మొగ్గుచూపు. అల్లాహ్‌పై భారం మోపు.[86] నిశ్చయంగా ఆయన అంతా వినేవాడు, అన్నీ తెలిసినవాడు.

وَإِنْ جَنَحُوا لِلسَّلْمِ فَاجْنَحْ لَهَا وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦١﴾

62 ఒకవేళ వారు నిన్ను మోసగించ దలిస్తే, నీకు అల్లాహ్ చాలు. ఆయనే తన సహాయం ద్వారానూ, విశ్వాసుల ద్వారానూ నీకు తోడ్పడ్డాడు.

وَإِنْ يُرِيدُوا أَنْ يَخْدَعُوكَ فَإِنَّ حَسْبَكَ اللَّهُ هُوَ الَّذِي أَيَّدَكَ بِنَصْرِهِ وَبِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٢﴾

63 వారి హృదయాలలో పరస్పరం ప్రేమానురాగాలను పొందుపరచినది కూడా ఆయనే. భూమిలో వున్న సమస్తాన్నీ ఖర్చుపెట్టినా నువ్వు పరస్పరం వారి హృద యాలను కలపలేకపోయే వాడవు. అల్లాహ్‌యే వారి మనసులను కలిపాడు.[87] నిశ్చయంగా ఆయన సర్వాధిక్యుడు, వివేచనాశీలి.

وَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَا أَلَّفْتَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ أَلَّفَ بَيْنَهُمْ إِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٣﴾

86. పరిస్థితులు యుద్ధానికి సానుకూలంగా లేనిపక్షంలో, శత్రువులు సయితం సంధికోసం సుముఖంగా ఉన్నపక్షంలో సంధికి సిద్ధమవటం ఆక్షేపణీయం కాదు. ఒకవేళ ఈ సంధీ సంప్రతింపుల ద్వారా శత్రువు మిమ్మల్ని దొంగదెబ్బ తీయజూస్తాడని అనుమాన ముంటే, మీరేమాత్రం కలవరం చెందనవసరం లేదు. అట్టి పరిస్థితిలో వ్యవహారమంతా అల్లాహ్‌కు అప్పగించండి. అల్లాహ్ మిమ్మల్ని శత్రువు దుష్ట పన్నాగాల నుంచి సురక్షితంగా ఉంచుతాడు. మీకు ఆయన ఒక్కడే చాలు. అయితే ముస్లింలు సైనికంగా బలహీనంగా ఉన్నప్పుడు, సంధిద్వారా ఇస్లాం మరియు ముస్లింలకు మేలు కలుగుతుం దని భావించినప్పుడు మాత్రమే మీరు సంధికి ఒప్పుకోవాలి. వ్యవహారం తద్భిన్నంగా ఉన్నప్పుడు–అంటే, ముస్లింలు సైనికంగా బలోపేతంగా ఉండి, శత్రువులు బలహీనంగా ఉన్నప్పుడు సంధికోసం యత్నించకుండా నిర్ణయాత్మకమైన పోరుకోసమే సిద్ధపడాలి. ముహమ్మద్ సూరాలోని 35వ ఆయతు ద్వారా, అన్‌ఫాల్ సూరాలోని 39వ ఆయతు ద్వారా కూడా ఈ విషయం నిరూపితం అవుతున్నది.

87. ఈ ఆయతులలో అల్లాహ్ తన ప్రవక్త (స)కు, ముస్లిములకూ చేసిన మహోపకారాలను జ్ఞాపకం చేస్తున్నాడు. ఆయన చేసిన ఓ మహోపకారం ఏమిటంటే విశ్వాసుల ద్వారా

يَاَيُّهَا النَّبِيُّ حَسْبُكَ اللّٰهُ وَمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿٦٤﴾

64 ఓ ప్రవక్తా! నీకూ, నిన్ను అనుసరించే విశ్వాసులకూ అల్లాహ్యే చాలు.

يَاَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضِ الْمُؤْمِنِيْنَ عَلَى الْقِتَالِ ۭ اِنْ يَّكُنْ مِّنْكُمْ عِشْرُوْنَ صٰبِرُوْنَ يَغْلِبُوْا مِائَتَيْنِ ۚ وَاِنْ يَّكُنْ مِّنْكُمْ مِّائَةٌ يَّغْلِبُوْٓا اَلْفًا مِّنَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَفْقَهُوْنَ ﴿٦٥﴾

65 ఓ ప్రవక్తా! విశ్వాసులను యుద్ధానికై ప్రేరేపించు.[88] మీలో గనక ధైర్య స్థైర్యాలు గలవారు ఇరవైమంది ఉంటే, వారు రెండొందల మందిని జయిస్తారు. ఒకవేళ మీలో వందమంది ఉంటే వారు వెయ్యిమంది అవిశ్వాసులను జయిస్తారు.[89] ఎందుకంటే వారు (అవిశ్వాసులు) అవివేకులు.

తన ప్రవక్త (స)కు సహాయం అందజేశాడు. వారు అడుగడుగునా ప్రవక్తకు ఆదరువుగా నిలిచారు. అహోరాత్రులు సహాయసహకారాలందించారు. అసాధారణమైన త్యాగాలు చేశారు. విశ్వాసులకు దేవుడు చేసిన మహోపకారం ఏమిటంటే, ఆయన వారి మధ్య మమతానురాగాలను పెంపొందించారు. వేరైన వారి మనసుల్ని ఒకటిగా చేశాడు. వారందరూ పలికేది ఒకేమాటగా, వారు నడిచేది ఒకే బాటగా చేశాడు. అంతకు ముందైతే వారు ఒండొకరికి శత్రువులుగా ఉండేవారు. ప్రతీకారేచ్ఛతో రగిలిపోయేవారు. కాని ఆ తరువాత వారు ఒండొకరికి ప్రాణస్నేహితులుగా మారి పోయారు. తరతరాలుగా కొనసాగుతూ వస్తున్న హత్యాకాండను నిరోధించి, ప్రాణశత్రువుల మధ్య బహు స్వల్పవ్యవధిలో ప్రేమైక భావాలను, సోదర భావాలను పెంపొందించటమంటే మామూలు విషయం కాదు. ఇది కేవలం దైవకృప మాత్రమే. భూమండలంలో ఉన్న నిధులు, నిక్షేపాలన్నింటినీ వెచ్చించినా ఈ లక్ష్యం సిద్ధించదు. ఆలి ఇమ్రాన్ సూరాలోని 103వ వచనంలో కూడా అల్లాహ్ తన ఈ ఉపకారాన్ని గుర్తుచేశాడు.

మహనీయ ముహమ్మద్ (సఅసం) సయితం హునైన్ పోరాటం ద్వారా సమకూరిన యుద్ధప్రాప్తిపై విశ్వాసుల మధ్య ఏర్పడిన మనస్పర్థలను దూరం చేయడానికి ఈ ఉపకారాన్ని జ్ఞాపకం చేశారు: ఆయన (స) ఇలా ప్రసంగించారు : “ఓ అన్సారు వర్గీయులారా! మీరు మార్గవిహీనులై ఉండగా అల్లాహ్ నా ద్వారా మీకు సన్మార్గ భాగ్యం ప్రసాదించిన సంగతి నిజం కాదా? మీరు లేమికి గురై ఉండగా అల్లాహ్ నా ద్వారా మీకు కలిమిని ప్రసాదించలేదా?? మీరు చెల్లాచెదురుగా పడి ఉండగా అల్లాహ్ నా ద్వారా మిమ్మల్ని సంఘటితం చేసిన సంగతి నిజం కాదా???” దైవప్రవక్త (స) ఒక్కో ప్రశ్నవేస్తుండగా అన్సారులు దాన్ని సత్యమని ధృవీకరిస్తూ పోయారు. “అల్లాహ్ మరియు ఆయన ప్రవక్త ఉపకారాలు ఇంతకన్నా అధికమే” అని వారు ప్రతిసారీ చెప్పేవారు (సహీహ్ బుఖారీ – కితాబుల్ మగాజీ ; సహీహ్ ముస్లిం – కితాబుజ్జకాత్).

اَلْـٰٔنَ خَفَّفَ اللّٰهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ اَنَّ فِيْكُمْ ضَعْفًا ۭ فَاِنْ يَّكُنْ
مِّنْكُمْ مِّائَةٌ صَابِرَةٌ يَّغْلِبُوْا مِائَتَيْنِ ۚ وَاِنْ يَّكُنْ مِّنْكُمْ اَلْفٌ
يَّغْلِبُوْٓا اَلْفَيْنِ بِاِذْنِ اللّٰهِ ۭ وَاللّٰهُ مَعَ الصّٰبِرِيْنَ ﴿٦٦﴾

66 సరే, అల్లాహ్ ఇప్పుడు మీ బరువును తగ్గిస్తున్నాడు. మీలో బలహీనత ఉన్న సంగతి ఆయనకు బాగా తెలుసు. కనుక మీలో వందమంది ధైర్యస్థయిర్యాలు గలవారుంటే వారు రెండొందల మందిని ఓడిస్తారు. ఒకవేళ మీలో గనక వెయ్యి మంది ఉంటే వారు దైవాజ్ఞానుసారం రెండువేల మందిని ఓడిస్తారు.[90] అల్లాహ్ ధైర్యస్థయిర్యాలు గలవారికి తోడుగా ఉంటాడు.[91]

88. యుద్ధం కొరకు విశ్వాసులను ప్రోత్సహించమని అల్లాహ్ తన ప్రవక్తను ఆదేశించాడు. ఈ ఆదేశానుసారం మహాప్రవక్త (సఅసం) యుద్ధానికి ముందు తన సహచరులలో యుద్ధకాంక్షను నూరిపోసేవారు. దుష్టశిక్షణ నిమిత్తం, ధర్మసంస్థాపన కోసం శాయ శక్తులా పోరాడాలనీ, దీనికి బదులుగా అల్లాహ్ స్వర్గాన్ని ప్రసాదిస్తాడని పలికేవారు. బద్ర్ యుద్ధ సందర్భంగా ముష్రిక్కులు భారీ సంఖ్యలో సాయుధులై వచ్చినప్పుడు ఆయన (స) తన ప్రియసహచరుల నుద్దేశించి, "భూమ్యాకాశాలంత వెడల్పుగల స్వర్గంలో ప్రవేశించటానికి సిద్ధంగా ఉండండి" అని చెప్పారు. ఆ మాటలు విన్న ఉమైర్ బిన్ హుమామ్ (రజి) ఆశ్చర్యపోతూ, "ఏమిటీ, అది భూమ్యాకాశాలంత వెడల్పు ఉంటుందా?" అని ప్రశ్నించారు. "అవును" అని ప్రవక్త (స) బదులిచ్చారు. ఇది విని ఆయన అమితానందానికి లోనయ్యారు. 'మరి నేను కూడా ఆ స్వర్గంలో ప్రవేశించగలనా?' అని ఆశగా అడిగారు. "నీకూ ఆ స్వర్గ భాగ్యం ప్రాప్తిస్తుంది" అని పలికారు దైవప్రవక్త (స). అంతే! ఆయన తన ఖడ్గం ఒరను తుంచివేశారు. ఖర్జూర పండ్లు తీసి తినసాగారు. అంతలోనే ఏమనుకున్నారో ఖర్జూరపండ్లు పారేసి "ఈ పండ్లన్నీ తినే వరకూ నేను బ్రతికి ఉంటే అది కూడా సుదీర్ఘ జీవితమే" అని చెబుతూ కదన రంగంలోకి దూకారు. వీరోచితంగా పోరాడుతూ అమరగతిని ఆస్వాదించారు – రజి అల్లాహు అన్‌హు. (సహీహ్ ముస్లిం – కితాబుల్ ఇమార).

89. ఇది ముస్లింల శౌర్యానికీ, విశ్వాసం (ఈమాన్) ద్వారా లభించిన ఆత్మ విశ్వాసానికి ప్రబల తార్కాణం. 20 మంది ముస్లిములు రెండు వందల మంది అవిశ్వాసులను, వందమంది ముస్లిములు వెయ్యిమంది అవిశ్వాసులను ఓడిస్తారని ఈ వాక్యంలో శుభవార్త ఇవ్వబడింది.

90. ఇంతకుముందు వచ్చిన ఆదేశం ముస్లింలకు భారంగా తోచింది. ఎందుకంటే అది 1 : 10 నిష్పత్తితో కూడుకున్నది. అంటే వెయ్యిమంది అవిశ్వాసులు ఒక వైపున ఉండి, ముస్లిములు మరోవైపు వందమంది ఉన్నాసరే జిహాద్ (ధర్మయుద్ధం) చేయాల్సిం

مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتَّى يُثْخِنَ فِي الْأَرْضِ تُرِيدُونَ عَرَضَ الدُّنْيَا وَاللَّهُ يُرِيدُ الْآخِرَةَ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٧﴾

67. రాజ్యంలో బాగా రక్తపాతంతో కూడిన యుద్ధం జరగనంతవరకూ యుద్ధ ఖైదీలను తన వద్ద ఉంచుకోవటం ఏ ప్రవక్తకూ తగదు. మీరు ప్రాపంచిక సంపదలను కోరుకుంటున్నారు. కాని అల్లాహ్ (మీ కోసం) పరలోకాన్ని కోరుకుంటున్నాడు.[92] అల్లాహ్ సర్వాధిక్యుడు, వివేకవంతుడు.

దేనని మునుపటి ఆయతులో చెప్పబడింది. తరువాత అల్లాహ్ వారికి కొంత వెసులుబాటును కల్పిస్తూ ఆ నిష్పత్తిని 1:10 నుంచి 1:2 కు తగ్గించాడు. అంటే వందమంది ముస్లిములు రెండువందల మంది అవిశ్వాసులకు సమానమని పేర్కొన్నాడు. (సహీహ్ బుఖారీ – అన్ఫాల్ సూరా వ్యాఖ్యానం). ఇంతకన్నా తక్కువ నిష్పత్తి ఉన్నప్పుడు వారు ధర్మయుద్ధం చేయటం విధి (ఫర్జ్) కాదు.

91. దైవసహాయానికి నోచుకోవాలంటే ముస్లింలు మొక్కవోని సాహసాన్ని ప్రదర్శించాలి. కదన రంగంలో కదలని కొండలా స్థిరత్వాన్ని కనబరచాలి. అనుక్షణం దేవుని పట్ల అచంచలమైన భక్తీ విశ్వాసాలను కలిగి ఉండాలి. అప్పుడు అల్లాహ్ వారికి తన వాగ్దానం ప్రకారం సాయపడతాడు.

92. బద్ర్ యుద్ధంలో 70 మంది అవిశ్వాసులు వధించబడ్డారు. మరో 70 మంది వరకూ ఖైదీలుగా పట్టుబడ్డారు. అది విశ్వాసానికీ–అవిశ్వాసానికీ మధ్య జరిగిన ప్రప్రథమ పోరు కావటం వల్ల ఖైదీల పట్ల అవలంబించవలసిన విధానంపై చర్చ జరిగింది. ఎందుకంటే అప్పటి వరకూ ఈ వ్యవహారంపై స్పష్టమైన ఆదేశాలేవీలేవు. అందువల్ల మహాప్రవక్త (స) ఆ 70 మంది యుద్ధఖైదీల గురించి తన సహచరులను సంప్రతించారు. వారిని హతమార్చాలా? లేక నష్టపరిహారం తీసుకుని వదలిపెట్టాలా? సూత్రబద్ధంగా ఆ రెండు విషయాలపై పరిశీలనకు ఆస్కారం ఉండటం వల్ల రెండింటిపై కూడా చర్చ జరిగింది. అయితే ఒక్కోసారి నియమ నిబంధనలను అలా ప్రక్కనబెట్టి పరిస్థితుల స్వరూపం దృష్ట్యా సముచితమైన నిర్ణయం గైకొనవలసి ఉంటుంది. ఇక్కడా అలాంటి పరిస్థితే ఏర్పడింది. అయితే నియమనిబంధనలకు ప్రాముఖ్యం ఇస్తూ ఎక్కువ ప్రయోజనకరమైన దానికన్నా తక్కువ ప్రయోజనకరమైన విషయం వైపుకు మొగ్గటం జరిగింది. ఎక్కువ ప్రయోజనకరమైన అంశానికి ప్రాధాన్యత ఇచ్చి ఉంటే బావుండేది. తక్కువ లాభదాయకమైన అంశం వైపుకు మొగ్గినందుకు అల్లాహ్ తరఫున హెచ్చరిక వచ్చింది.

68 ఒకవేళ ముందు నుంచే అల్లాహ్ వద్ద ఆ విషయం రాసి ఉండకపోతే,[93] మీరు తీసుకున్న దానిపై మీకు పెద్ద శిక్షపడి ఉండేది.

لَوْلَا كِتٰبٌ مِّنَ اللّٰهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيْمَآ اَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيْمٌ ﴿٦٨﴾

69 కాబట్టి, మీరు పొందిన ధర్మబద్ధమైన, పరిశుద్ధమైన యుద్ధప్రాప్తిని నిస్సంకోచంగా తినండి.[94] అల్లాహ్‌కు భయపడుతూ ఉండండి. నిశ్చయంగా అల్లాహ్ క్షమించేవాడు, కనికరించేవాడూను.

فَكُلُوْا مِمَّا غَنِمْتُمْ حَلٰلًا طَيِّبًا ۖ وَّاتَّقُوا اللّٰهَ ؕ اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿٦٩﴾

ఈ సంప్రతింపులు జరిగినప్పుడు, మిథ్యావాదుల మదం అణగాలంటే యుద్ధఖైదీలను వధించటం చాలా అవసరమని హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) మొదలగువారు అభిప్రాయపడ్డారు. ఎందుకంటే ఖైదీలుగా పట్టుబడిన వారిలో ఎంతోమంది అవిశ్వాసుల నాయకులు ఉన్నారు. వారిని గనక విడుదల చేసేస్తే వారు ప్రతీకారభావంతో ఇస్లాం మరియు ముస్లింలకు వ్యతిరేకంగా కుట్రలు పన్నవచ్చు. అయితే హజ్రత్ అబూబక్ర్ (రజి) మొదలగువారి అభిప్రాయం తద్భిన్నంగా ఉంది. ఖైదీల నుండి పరిహారం తీసుకుని వారిని విడుదల చేయాలని, ఆ విధంగా వచ్చిన సొమ్ము ద్వారా సైనికశక్తిని మెరుగుపరచుకోవాలని వీరు అభిప్రాయపడ్డారు. దైవప్రవక్త (సఅసం) కు కూడా ఈ అభిప్రాయమే నచ్చింది. ఈ నేపథ్యంలోనే ఈ ఆయతులు అవతరించాయి. ఆనాటి అరేబియా స్థితిగతుల దృష్ట్యా సత్య తిరస్కారుల పొగరును అణచివేసే చర్యకు ప్రాధాన్యత ఇచ్చి ఉంటే బావుండేదని, ఈ పరిహారం (ఫిదియా) తీసుకుని బందీలను విడిచిపెట్టడం అనేది స్వల్ప ప్రయోజనంతో కూడుకున్న నిర్ణయమనీ, ఈ నిర్ణయం దూరదృష్టితో కూడుకున్నది కాదనీ ఇందులో చెప్పటం జరిగింది. అయితే అసత్యం పూర్తిగా అణగారిపోయి, అసత్యవాదుల బలం క్షీణించినప్పుడు వారిని ఖైదీలుగా పెట్టుకున్నా, పరిహారం తీసుకుని వదలిపెట్టినా, ముస్లిం ఖైదీలకు బదులుగా వారి మార్పిడీ చేసినా, లేక యుద్ధ ఖైదీలను బానిసలుగా చేసుకున్నా ఫరవాలేదు.

93. ఇంతకీ అల్లాహ్ వద్ద రాసిపెట్టబడిన ఆ విషయం ఏమిటీ? అన్నదానిపై ఖుర్ఆన్ వ్యాఖ్యాతల మధ్య భేదాభిప్రాయం ఉంది. యుద్ధ ప్రాప్తి (మాలె గనీమత్) ధర్మసమ్మతం గావించబడిందన్న విషయం అందులో లిఖించబడిందని, యుద్ధప్రాప్తి ధర్మసమ్మతం కావటంవల్ల మీరు గైకొన్న చర్యలో తప్పేమీలేదని చెప్పబడిందని కొందరు అభిప్రాయపడ్డారు. ఆ విషయం ముందుగా రాసిపెట్టి ఉందిగనక సరిపోయింది. లేకపోతే మిమ్మల్ని కఠినంగా దండించవలసి వచ్చేది అన్నది ఈ మాటల అంతరార్థం. బద్ర్ యుద్ధంలో పాల్గొన్నవారి మన్నింపు ఈ వాక్యాల్లోని ప్రధానాంశమని మరికొంతమంది

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُل لِّمَن فِي أَيْدِيكُم مِّنَ الْأَسْرَىٰ إِن يَعْلَمِ اللَّهُ فِي
قُلُوبِكُمْ خَيْرًا يُؤْتِكُمْ خَيْرًا مِّمَّا أُخِذَ مِنكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ
رَّحِيمٌ ٧٠

70 ఓ ప్రవక్తా! మీ అధీనంలోవున్న ఖైదీలతో ఇలా చెప్పు: "అల్లాహ్ మీ హృదయాలలో ఏ కాస్త మంచి సంకల్పాన్ని[95] చూసినా, మీనుండి పుచ్చుకున్న దానికన్నా మేలైన దాన్నే మీకు ప్రసాదిస్తాడు.[96] మీ తప్పుల్ని కూడా క్షమిస్తాడు. అల్లాహ్ క్షమించేవాడు, కరుణించేవాడు."

وَإِن يُرِيدُوا خِيَانَتَكَ فَقَدْ خَانُوا اللَّهَ مِن قَبْلُ فَأَمْكَنَ
مِنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ٧١

71 ఒకవేళ వారు నీకు ద్రోహం చేయాలని అనుకుంటే, ఇంతకు ముందు వారు అల్లాహ్‌కే ద్రోహం తలపెట్టారు. ఎట్టకేలకు ఆయన వాళ్లను నీ కప్పగించాడు.[97] అల్లాహ్ అన్నీ తెలిసినవాడు, వివేకవంతుడు.

అభిప్రాయపడ్డారు. కారుణ్యమూర్తి అయిన ముహమ్మద్ (సఅసం) ఉనికివల్ల శిక్ష తప్పిందని ఇంకొంతమంది ఉటంకించారు (వివరాలకు 'ఫత్‌హుల్ ఖదీర్' చూడండి).

94. యుద్ధప్రాప్తి (మాలెగనీమత్) గా ముట్టిన సొమ్ము ధర్మసమ్మతమనీ, పవిత్రమైనదనీ, ఖైదీలనుంచి పరిహారం తీసుకుని వదలిపెట్టడం కూడా సమ్మతమేననీ ఇక్కడ చెప్పబడింది. "రాసిపెట్టబడిన విషయం" బహుశా ఇదే అయి ఉండవచ్చని విద్వాంసులు భావించారు.

95. అంటే విశ్వసించి ముస్లింగా మారే ఆలోచన గనక మీ మనసుల్లో ఉంటే.

96. అంటే – మీనుంచి తీసుకోబడిన ఫిదియా (పరిహారం) కన్నా మేలైన దాన్ని ఇస్లాం స్వీకారం తరువాత అల్లాహ్ మీకు అనుగ్రహిస్తాడు. అదే జరిగింది కూడా. హజ్రత్ అబ్బాస్ (రజి) తదితరులు కూడా ఆ యుద్ధఖైదీలలో ఉన్నారు. వారు ఇస్లాం స్వీకరించిన తరువాత అల్లాహ్ వాళ్లకు ప్రాపంచిక సిరిసంపదల్ని పుష్కలంగా ప్రసాదించాడు.

97. ముస్లింగా మారామని నోటితో ప్రకటించి, మోసం చేసే ప్రయత్నం గనక చేస్తే వారే నష్టపోతారు. అంతకుముందు వారు ఒకసారి కుఫ్ర్‌కు, షిర్క్‌కు ఒడిగట్టి ఏం సాధించారనీ? బందీలుగా ముస్లింలకు చిక్కటం తప్ప వారు పొందిందేమీ లేదు. అందుకే వారు ఇకనయినా గుణపాఠం గ్రహించాలి. ఒకవేళ మళ్లీ షిర్కు మార్గంలోకి పోతే మరిన్ని పరాజయాలను, పరాభవాలను ఎదుర్కొనవలసి ఉంటుంది.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ آوَوا وَّنَصَرُوا أُولَٰئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ
بَعْضٍ ۚ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يُهَاجِرُوا مَا لَكُم مِّن وَلَايَتِهِم
مِّن شَيْءٍ حَتَّىٰ يُهَاجِرُوا ۚ وَإِنِ اسْتَنصَرُوكُمْ فِي الدِّينِ فَعَلَيْكُمُ
النَّصْرُ إِلَّا عَلَىٰ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُم مِّيثَاقٌ ۗ وَاللَّهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٧٢﴾

72 ఎవరు విశ్వసించి, వలసపోయారో, అల్లాహ్ మార్గంలో తమ ధనప్రాణాల ద్వారా పోరాడారో వారూ,[98] వారికి ఆశ్రయమిచ్చి సహాయపడినవారూ[99] – వారంతా ఒండొకరికి మిత్రులు.[100] మరెవరు విశ్వసించినప్పటికీ (తమ ఇల్లూ వాకిలిని విడిచి) వలసపోలేదో, వారు వలసపోయి మీ వద్దకు రానంతవరకూ[101] వారితో మీకెలాంటి స్నేహబంధం లేదు. కాకపోతే ధార్మిక వ్యవహారాలలో వారెప్పుడు మీ సహాయం కోరినా, మీరు వారికి సహాయపడటం అవసరం.[102] అయితే మీతో ఒప్పందం చేసుకున్న వారికి వ్యతిరేకంగా మాత్రం కాదు.[103] మీరు చేసే పనులన్నింటినీ అల్లాహ్ చూస్తూనే ఉన్నాడు.

98. ఈ ప్రియసహచరులు 'ముహాజిర్లు' అనబడతారు. దైవప్రవక్త (స) సహచరులలో వారు అత్యుత్తమ శ్రేణికి చెందినవారు.

99. ముహాజిర్లకు సహాయపడిన వారు 'అన్సార్లు' అనబడతారు. ముహాజిర్ల తరువాతి స్థానం వీరిదే.

100. అంటే – వారు ఒకరికొకరు సహాయకులు, సంరక్షకులు. ఒండొకరికి వారసులు కూడా అని మరికొంతమంది వ్యాఖ్యానించారు. ఎందుకంటే హిజ్రత్ (వలస) అనంతరం మహాప్రవక్త (స) ముహాజిర్లకు – అన్సార్లకు మధ్య 'సోదరబంధం' ఏర్పరచారు. ఆ సోదరభావాన్ని గౌరవిస్తూ వారు తమ ఆస్తిపాస్తుల్లో వారసత్వ భాగం కూడా ఇవ్వసాగారు. అయితే తరువాత ఈ వారసత్వ ఆజ్ఞ రద్దు చేయబడింది.

101. వీరు ప్రవక్త సహచరులలో తృతీయ శ్రేణికి చెందినవారు. వీరు ఇస్లాం స్వీకరించిన పిదప తమ ప్రదేశాలలోనే, తమ తెగవారి మధ్య ఉండిపోయారు. అందుకే అన్సార్ల సహాయసహకారాలకు, ఆస్తిపాస్తుల్లో వాటా పొందటానికి వారు హక్కుదారులు కారని స్పష్టం చేయబడింది.

102. ఒకవేళ (ముష్రిక్కుల బారినుంచి) తమ ధర్మాన్ని రక్షించుకునే నిమిత్తం వారు మీ సహాయం కోరితే అప్పుడు మీరు తప్పకుండా వారికి సహాయం అందించాలి.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ إِلَّا تَفْعَلُوهُ تَكُن فِتْنَةٌ فِي
الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ ﴿٧٣﴾

73 అవిశ్వాసులు ఒండొకరికి మిత్రులు. ఒకవేళ మీరు కూడా అలా ఉండకపోతే భువిలో ఉపద్రవం (ఫిత్నా) మొదలవుతుంది. పెద్ద కల్లోలమే చెలరేగుతుంది.[104]

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ
وَالَّذِينَ آوَوا وَّنَصَرُوا أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَّهُم
مَّغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٧٤﴾

74 ఎవరు విశ్వసించి, స్వస్థలాన్ని విడిచి వలసపోయారో, అల్లాహ్ మార్గంలో పోరాటం సలిపారో, మరెవరు (వారికి) ఆశ్రయమిచ్చి ఆదుకున్నారో – వారే నిజమయిన విశ్వాసులు. వారి కొరకు మన్నింపూ ఉంది, గౌరవప్రదమయిన ఉపాధి కూడా ఉంది.[105]

103. ఒకవేళ మీరు ఏ తెగతోనయినా లోగడ నిర్యుద్ధ సంధిచేసుకుని ఉన్నపక్షంలో, ఆ తెగకు వ్యతిరేకంగా తమకు సహాయపడమని ఇతర ప్రదేశాల ముస్లింలు మిమ్మల్ని ప్రాధేయపడినప్పటికీ మీరు దురభిమానంతో వ్యవహరించకూడదు. మీరు మీ సోదరులకు సహాయపడటం కన్నా ఇచ్చిన మాటకు కట్టుబడి ఉండటం చాలా ముఖ్యం.

104. అంటే అవిశ్వాసులు పరస్పరం ఎలా కలసికట్టుగా ఉంటూ ఒకరికొకరు సహాయ సహకారాలను అందించుకుంటున్నారో అదేవిధంగా మీరు కూడా పరస్పరం అన్నదమ్ములుగా ఉంటూ, ఒకరికొకరు తోడ్పాటునందించుకుంటూ, మరోవైపు అవిశ్వాసుల విషయంలో అప్రమత్తంగా ఉండకపోతే రాజ్యంలో అశాంతి అలజడులు రేకెత్తే ప్రమాదం ఉంది. అదీగాక విశ్వాసులు– అవిశ్వాసులు అన్ని విషయాలలోనూ కలసిమెలసి ఉండటం వల్ల ధార్మికంగా, షరీయతుపరంగా కొన్ని ఇబ్బందులు ఏర్పడతాయి. "అవిశ్వాసులు ఒండొకరికి మిత్రులు" అనే వాక్యానికి కొంతమంది విద్వాంసులు 'పరస్పరం వారసత్వ హక్కును కలిగి ఉంటారు' అన్న భావంలో తీసుకున్నారు. అవిశ్వాసులు ఒండొకరి ఆస్తికి హక్కుదారులు కాగలరుగాని ఒక విశ్వాసి అవిశ్వాసి ఆస్తికి హక్కుదారుడు కాలేడు. అలాగే ఒక అవిశ్వాసి విశ్వాసి ఆస్తికీ హక్కుదారుడు కాలేడు. ఈ వారసత్వ వ్యవహారం షరీయతుతో ముడిపడినది. హదీసులలో ఈ అంశం కూలంకషంగా చెప్పబడింది. వారసత్వ హక్కు విషయంలో మీరు కేవలం రక్త సంబంధాలను ప్రాతిపదికగా చేసుకుని విశ్వాసం (ఈమాన్) మరియు అవిశ్వాసం (కుఫ్ర్)కు మధ్య గల వ్యత్యాసాన్ని ఉపేక్షించినట్లయితే భువిలో సంక్షోభం తలెత్తుతుంది. అరాచకం అవ్యవస్థలు తాండవిస్తాయి. జీవితం దుర్భరమైపోతుంది.

105. ఈ ముహాజిర్ – అన్సార్ల ప్రస్తావన ఇంతకుముందు కూడా వచ్చింది. ఇంతకుముందు

وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا مِنْۢ بَعْدُ وَهَاجَرُوْا وَجٰهَدُوْا مَعَكُمْ فَاُولٰٓئِكَ
مِنْكُمْ ۭ وَاُولُوا الْاَرْحَامِ بَعْضُهُمْ اَوْلٰى بِبَعْضٍ فِيْ كِتٰبِ اللّٰهِ ۭ
اِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمٌ ۷۵

75 మరెవరు ఆ తరువాత విశ్వసించి, వలసపోయారో, మీతో కలసి పోరాడారో– వారు కూడా మీవారే.[106] కాని దైవాజ్ఞ ప్రకారం వారిలో కొందరు మరికొందరికి బంధుత్వ సంబంధాల కారణంగా ఎక్కువ సన్నిహితులు.[107] నిశ్చయంగా అల్లాహ్ ప్రతిదీ తెలిసినవాడు.

వచ్చిన ప్రస్తావనలో సోదరబంధం గురించి నొక్కి వక్కాణించబడింది. ఇక్కడ పరస్పర సహాయసహకారాల శ్రేష్ఠత గురించి చెప్పటం జరిగింది.

106. వీరు 4వ వర్గానికి చెందినవారు. ప్రాధాన్యత రీత్యా వీరు మొదటి రెండు వర్గాలకన్నా (ముహాజిర్ల, అన్సార్లకన్నా) వెనుకంజలో ఉన్నారు. అయితే మూడవ వర్గం (హిజ్రత్ చేయనివర్గం) కన్నా వీరిది పైచేయి.

107. ధార్మికంగా ఏర్పరచబడిన 'సోదరబంధం' ఆధారంగా ఇంతకుముందు వారసత్వ హక్కు లభించేది. అయితే ఇప్పుడు ఈ విధానం రద్దుపరచబడింది. ఇకనుంచి బంధుత్వ సంబంధాల ప్రాతిపదికపై వారసత్వ హక్కు సంక్రమిస్తుంది. ఆ బంధుత్వ సంబంధం రక్త సంబంధమైనా అయి ఉండాలి లేదా అత్తవారి తరఫున ఏర్పడిన బంధుత్వమైనా అయి ఉండాలి. దైవాజ్ఞ ప్రకారం లేక దైవగ్రంథం ప్రకారం అంటే భావం, "లౌహె మహ్ఫూజ్"లో మొదటినుంచీ ఈ ఆదేశమే ఉంది. కాకపోతే – తాత్కాలికంగా – దైవమార్గంలో సర్వస్వాన్నీ వదలివచ్చిన వారిని ఆర్థికంగా ఆదుకునే ఉద్దేశంతో ముహాజిర్లకూ – అన్సార్లకూ మధ్య ధార్మిక సోదరబంధం ఏర్పరచబడింది. దానివల్ల ముహాజిర్లకు ఎంతో వెసులుబాటు కలిగింది. ఆ అవసరం తీరిపోయాక తాత్కాలిక ఆదేశం రద్దుపరచబడింది. శాశ్విత ప్రాతిపదికగల ఆదేశం చెలామణిలోకి వచ్చింది.